

Σήμανση ασφάλειας και υγείας



Αθήνα 2025



Σήμανση ασφάλειας και υγείας

Αφροδίτη Δαϊκού

Χημικός MSc

Υπεύθυνη Παρατηρητηρίου ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Δρ Παρασκευή (Εύη) Γεωργιάδου

Χημικός Μηχανικός

Τομέας Έρευνας & Ανάπτυξης ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Αθήνα 2025

ΣΗΜΑΝΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ

Α΄ Έκδοση: Ιούνιος 2025

ISBN: 978-960-6818-53-0

© Copyright Ελληνικό Ινστιτούτο Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία

Θειρσίου 6, 104 45 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 210 8200100

E-mail: info@elinyae.gr • Internet: <http://www.elinyae.gr>

Σελιδοποίηση, τεχνική επιμέλεια έκδοσης: Εβίτα Καταγή (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.)

Δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή μέρους ή όλου του εντύπου, με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς αναφορά της πηγής.

ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. • ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ Η ΠΩΛΗΣΗ ΑΠΟ ΤΡΙΤΟΥΣ

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	9
Σήμανση ασφάλειας η/και υγείας στους χώρους εργασίας.....	11
Εισαγωγή.....	11
Γενικές προδιαγραφές σήμανσης ασφάλειας ή/και υγείας	13
Σήματα απαγόρευσης	17
Σήματα υποχρέωσης	18
Σήματα προειδοποίησης	19
Σήματα μέσων διάσωσης ή βοήθειας	21
Σήματα θέσης εξοπλισμού καταπολέμησης πυρκαγιάς	23
Σήμανση εμποδίων, επικίνδυνων σημείων και οδών κυκλοφορίας	24
Φωτεινά σήματα.....	24
Ηχητικά σήματα.....	25
Προφορική ανακοίνωση	26
Σήματα με χειρονομίες	26
Ειδική νομοθεσία	30
Χημικοί παράγοντες	30
Πυροπροστασία	33
Εκρηκτικές ατμόσφαιρες	34

Ακτινοβολίες	35
Θόρυβος.....	36
Βιολογικοί παράγοντες.....	36
Ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση επικίνδυνων ουσιών και μειγμάτων	37
Εισαγωγή.....	37
Τάξεις και Κατηγορίες κινδύνου.....	39
Εικονογράμματα.....	45
Δηλώσεις επικινδυνότητας και προφύλαξης	47
Ετικέτα.....	62
Οδική μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων	64
Εισαγωγή.....	64
Κατάταξη επικίνδυνων εμπορευμάτων	66
Σήμανση και επισήμανση	67
Αναφορές.....	74
Νομοθεσία	75

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1: Σήματα απαγόρευσης που περιλαμβάνονται στο ΠΔ 105/1995.	17
Εικόνα 2: Σήματα υποχρέωσης που περιλαμβάνονται στο ΠΔ 105/1995.....	18
Εικόνα 3: Σήματα προειδοποίησης που περιλαμβάνονται στο ΠΔ 105/1995 (όπως τροποποιήθηκε με το ΠΔ 52/2015).	19
Εικόνα 4: Σήματα μέσων διάσωσης που περιλαμβάνονται στο ΠΔ 105/1995..	21
Εικόνα 5: Σήματα θέσης εξοπλισμού καταπολέμησης πυρκαγιάς που περιλαμβάνονται στο ΠΔ 105/1995.	23
Εικόνα 6: Παραδείγματα σήμανσης εμποδίων, επικίνδυνων σημείων και οδών κυκλοφορίας σύμφωνα με το ΠΔ 105/1995.	24
Εικόνα 7: Προειδοποιητικό σήμα για τη σήμανση χώρων όπου είναι δυνατόν να δημιουργηθούν εκρηκτικές ατμόσφαιρες σύμφωνα με το ΠΔ 42/2003.	35
Εικόνα 8: Παράδειγμα ετικέτας.	63
Εικόνα 9: Σήμα Μπαταρίας (παράγρ. 5.2.1.9.2. ΥΑ 108477/2025).....	67
Εικόνα 10: Παράδειγμα πορτοκαλί πινακίδας για μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων (παράγρ. 5.3.2.2.3. ΥΑ 108477/2025).	72
Εικόνα 11: Σήμα ουσίας με αυξημένη θερμοκρασία (παράγρ. 5.3.3. ΥΑ 108477/2025).	73

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Χρωματικές ενδείξεις σήμανσης ασφάλειας ή/και υγείας.....	14
Πίνακας 2: Σήμανση με χειρονομίες σύμφωνα με το ΠΔ 105/1995.....	27
Πίνακας 3: Τάξεις και κατηγορίες κινδύνου σύμφωνα με τον Κανονισμό CLP. ...	39
Πίνακας 4: Κατηγορίες επικινδυνότητας που περιλαμβάνονται στο Παγκοσμίως Εναρμονισμένο Σύστημα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΠΕΣ του ΟΗΕ), αλλά όχι στον κανονισμό CLP	44
Πίνακας 5: Τιμές κωδικών για τις δηλώσεις επικινδυνότητας και προφύλαξης σύμφωνα με τον CLP.....	48
Πίνακας 6: Δηλώσεις επικινδυνότητας (H - ΦΡΑΣΕΙΣ).	49
Πίνακας 7: Πρόσθετες δηλώσεις επικινδυνότητας EUH (European Hazard Statements)	53
Πίνακας 8: Δηλώσεις επικινδυνότητας με περαιτέρω διευκρινίσεις.	55
Πίνακας 9: Δηλώσεις προφύλαξης (P - ΦΡΑΣΕΙΣ).	56
Πίνακας 10: Αντιστοιχία Συμφωνίας ADR, Ευρωπαϊκών Οδηγιών και ελληνικής νομοθεσίας.	65
Πίνακας 11: Κατάταξη επικίνδυνων εμπορευμάτων (παράγρ. 2.1.1.1. ΥΑ 108477/2025).	66
Πίνακας 12: Δείγματα ετικετών (5.2.2.2.2. ΥΑ 108477/2025).....	68
Πίνακας 13: Σημασία των αριθμών αναγνώρισης κινδύνου (βλ. 5.3.2.3.1. ΥΑ 108477/2025).	72

Πρόλογος

Η σήμανση ασφάλειας και υγείας στους εργασιακούς χώρους (τοποθέτηση σημάτων, σήματα με χειρονομίες, φωτεινά σήματα κ.λπ.), περιλαμβάνεται στα μέτρα πρόληψης που πρέπει να λαμβάνονται για την προστασία των εργαζομένων από την έκθεση σε φυσικούς, χημικούς, βιολογικούς, μηχανικούς και άλλους κινδύνους και επικίνδυνες καταστάσεις κατά την εργασία τους. Οι σημάνσεις λειτουργούν ως άμεσα αναγνωρίσιμες ενδείξεις πιθανών κινδύνων, παίζοντας καθοριστικό ρόλο στη μείωση του κινδύνου ατυχημάτων. Αποτελούν, επίσης, χρήσιμα εργαλεία για την επικοινωνία γενικών πληροφοριών, την παροχή εκπαιδευτικών υπενθυμίσεων και την καθοδήγηση των εργαζομένων στις καθημερινές τους δραστηριότητες.

Η σχετική νομοθεσία και κανονισμοί επιβάλλουν την εφαρμογή σήμανσης ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας (σήματα απαγόρευσης, υποχρέωσης, προειδοποίησης, διάσωσης, πυροσβεστικού εξοπλισμού κ.ά.).

Τα σήματα προειδοποίησης κινδύνων που σχετίζονται με επικίνδυνες χημικές ουσίες (εύφλεκτες, οξειδωτικές, τοξικές κ.λπ.), διαφέρουν από τα αντίστοιχα εικονογράμματα κινδύνου επικίνδυνων ουσιών που περιλαμβάνονται στις ετικέτες των συσκευασιών και από τα εικονοσύμβολα που χρησιμοποιούνται κατά τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων. Υπάρχει ειδική νομοθεσία που αφορά την επισήμανση επικίνδυνων ουσιών και την επισήμανση επικίνδυνων εμπορευμάτων κατά τη μεταφορά τους (π.χ. οδική μεταφορά).

Σκοπός της έκδοσης είναι η πληροφόρηση για τη σήμανση ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας, την επισήμανση επικίνδυνων ουσιών και την επισήμανση κατά την οδική μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων. Αποτελεί συνέχεια προηγούμενης έκδοσης του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. (2008), λαμβάνοντας υπόψη σχετικές αλλαγές στη νομοθεσία.

Σήμανση ασφάλειας ή/και υγείας στους χώρους εργασίας

Εισαγωγή

Μεταξύ των μέτρων πρόληψης κινδύνων για την προστασία των εργαζομένων από εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες, περιλαμβάνεται και η σήμανση ασφάλειας ή/και υγείας. Οι ελάχιστες προδιαγραφές για τη σήμανση αυτή αναφέρονται στο Προεδρικό Διάταγμα 105/1995¹, με το οποίο πραγματοποιήθηκε η εναρμόνιση στη χώρα μας με τη σχετική ευρωπαϊκή οδηγία.

Οι διατάξεις του ΠΔ 105/1995 εφαρμόζονται σε όλες τις επιχειρήσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, ανεξαρτήτως κλάδου οικονομικής δραστηριότητας, με εξαίρεση:

- ⇒ το ένστολο προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας
- ⇒ το οικιακό υπηρετικό προσωπικό (στην περίπτωση αυτή πρέπει να εξασφαλίζεται, όσο αυτό είναι δυνατόν, η ασφάλεια και η υγεία του προσωπικού αυτού σύμφωνα με τους στόχους του ΠΔ 105/1995)
- ⇒ τη σήμανση που χρησιμοποιείται για τη ρύθμιση της οδικής, σιδηροδρομικής, ποτάμιας, θαλάσσιας και εναέριας κυκλοφορίας και τη διάθεση στην αγορά επικινδύνων ουσιών και μειγμάτων, προϊόντων ή/και εξοπλισμού (εκτός αν αυτές οι διατάξεις κάνουν σαφή αναφορά στην οδηγία 92/58/ΕΟΚ και στο ΠΔ 105/1995).

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ΠΔ 105/1995, ο εργοδότης πρέπει να προβλέπει και να εξασφαλίζει την ύπαρξη σήμανσης ασφάλειας ή/και υγείας κατά την εργασία,

¹ Π.Δ. 105/1995 (ΦΕΚ 67/Α` 10.4.1995) Ελάχιστες προδιαγραφές για την σήμανση ασφάλειας ή/και υγείας στην εργασία σε συμμόρφωση με την Οδηγία 92/58/ΕΟΚ, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

όταν οι υπαρκτοί ή πιθανοί κίνδυνοι δεν μπορούν να αποφευχθούν ή να μειωθούν επαρκώς με τα τεχνικά μέσα συλλογικής προστασίας ή με μέτρα, μεθόδους ή διαδικασίες οργάνωσης της εργασίας.

Επισημαίνεται ότι η σηματοδότηση ασφάλειας των χώρων εργασίας, σε καμιά περίπτωση δεν υποκαθιστά ή περιορίζει τη λήψη των αναγκαίων εκάστοτε μέτρων προστασίας των εργαζομένων και ότι για τη επιλογή της κατάλληλης σήμανσης, ο εργοδότης οφείλει να λαμβάνει υπόψη τη γραπτή εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου.

Αναφέρεται, επίσης, ότι η σήμανση που εφαρμόζεται στην οδική, σιδηροδρομική, ποτάμια, θαλάσσια και εναέρια κυκλοφορία πρέπει να χρησιμοποιείται, αν χρειάζεται και για την κυκλοφορία στο εσωτερικό των επιχειρήσεων ή/και των εγκαταστάσεων, τηρουμένων σε κάθε περίπτωση των διατάξεων του παραρτήματος V του άρθρου 9 του ΠΔ 105/1995.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, οι εργαζόμενοι ή/και οι εκπρόσωποί τους θα πρέπει να ενημερώνονται από τον εργοδότη σχετικά με όλα τα μέτρα που πρόκειται να ληφθούν, σε ότι αφορά τη σήμανση ασφάλειας ή/και υγείας που χρησιμοποιείται στην εργασία. Η σήμανση θα πρέπει να απεικονίζεται, με τις επεξηγήσεις της σημασίας της, σε μικρογραφία σε συγκεντρωτικούς πίνακες, οι οποίοι θα πρέπει να είναι αναρτημένοι σε προσιτά και εμφανή σημεία των χώρων εργασίας.

Επίσης, οι εργοδότες θα πρέπει να παρέχουν στους εργαζόμενους κατάλληλη εκπαίδευση, κυρίως με τη μορφή ακριβών οδηγιών, σχετικά με τη σήμανση ασφάλειας ή/και υγείας που χρησιμοποιείται κατά την εργασία. Η εκπαίδευση αυτή αφορά ειδικότερα τη σημασία της σήμανσης, κυρίως όταν αυτή περιλαμβάνει τη χρήση λέξεων και τις γενικές και ειδικές συμπεριφορές που υιοθετούνται.

Στα πλαίσια της διαβούλευσης και της συμμετοχής των εργαζομένων σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, οι εργοδότες θα πρέπει να ζητούν τη γνώμη των εργαζομένων ή/και των εκπροσώπων τους και να διευκολύνουν τη συμμετοχή τους, αναφορικά με τα θέματα που σχετίζονται με την εφαρμογή του ΠΔ 105/1995.

Γενικές προδιαγραφές σήμανσης ασφάλειας ή/και υγείας

Σήμανση ασφάλειας ή/και υγείας είναι κάθε σήμανση η οποία, αναφερόμενη σε ένα ορισμένο αντικείμενο, δραστηριότητα ή κατάσταση, παρέχει μια ένδειξη ή οδηγίες σχετικά με την ασφάλεια ή/και την υγεία κατά την εργασία, ανάλογα με

την περίπτωση, μέσω πινακίδας, χρώματος, φωτεινού ή ηχητικού σήματος, προφορικής ανακοίνωσης ή σήματος δια χειρονομιών.

Η σήμανση χωρίζεται σε μόνιμη και περιστασιακή.

Η μόνιμη σήμανση γίνεται με πινακίδες κατά τρόπο μόνιμο. Περιλαμβάνει σήματα απαγόρευσης, υποχρέωσης, προειδοποίησης, μέσων διάσωσης ή βοήθειας, εξοπλισμού καταπολέμησης πυρκαγιάς και σήμανση εμποδίων, επικίνδυνων σημείων και οδών κυκλοφορίας (κάθε μια από αυτές τις κατηγορίες χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένο χρώμα και γεωμετρικό σχήμα).

Η περιστασιακή σήμανση περιλαμβάνει φωτεινά σήματα, ηχητικά σήματα, προφορική ανακοίνωση και σήματα με χειρονομίες. Ειδικότερα, η επισήμανση επικίνδυνων συμβάντων, η κλήση ατόμων για μια συγκεκριμένη ενέργεια, καθώς και η επείγουσα απομάκρυνση ατόμων, γίνονται κατά περιστασιακό τρόπο με φωτεινό σήμα, ηχητικό σήμα ή/και προφορική ανακοίνωση. Η καθοδήγηση ατόμων που εκτελούν χειρισμούς, οι οποίοι ενέχουν υπαρκτό ή πιθανό κίνδυνο, γίνεται κατά τρόπο περιστασιακό με σήματα μέσω χειρονομιών ή/και προφορική ανακοίνωση.

Σύμφωνα με το ΠΔ 105/1995, επί ίσης αποτελεσματικότητας, η επιλογή είναι ελεύθερη μεταξύ:

- ⇒ Ενός χρώματος ασφάλειας ή μιας πινακίδας, για την επισήμανση πιθανών κινδύνων παραπατήματος, ή πτώσης σε διαφορετικό επίπεδο.
- ⇒ Των φωτεινών σημάτων, των ακουστικών σημάτων ή της προφορικής ανακοίνωσης.
- ⇒ Του σήματος μέσω χειρονομιών ή της προφορικής ανακοίνωσης.

Επιπλέον, ορισμένοι τρόποι σήμανσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν μαζί, όπως:

- ⇒ Φωτεινό σήμα και ηχητικό σήμα.
- ⇒ Φωτεινό σήμα και προφορική ανακοίνωση.
- ⇒ Σήμα δια χειρονομιών και προφορική ανακοίνωση.

Οι ενδείξεις που αναφέρονται στον ακόλουθα πίνακα έχουν εφαρμογή σε κάθε σήμανση που περιλαμβάνει ένα χρώμα ασφάλειας.

Πίνακας 1: Χρωματικές ενδείξεις σήμανσης ασφάλειας ή/και υγείας.

Χρώμα	Σημασία ή σκοπός	Ενδείξεις και διευκρινίσεις
Κόκκινο	Απαγορευτικό σήμα	Επικίνδυνες συμπεριφορές
	Κίνδυνος - συναγερμός	Διακοπή, στάση, συστήματα επείγουσας διακοπής. Εκκένωση
	Υλικό και εξοπλισμός καταπολέμησης πυρκαγιάς	Αναγνώριση και εντοπισμός
Κίτρινο ή Πορτοκαλο-κίτρινο	Προειδοποιητικό σήμα	Προσοχή, προφυλακτικά μέτρα Έλεγχος
Μπλέ	Σήμα υποχρέωσης	Συγκεκριμένη συμπεριφορά ή δράση - υποχρέωση να φέρεται εξοπλισμός ατομικής προστασίας
Πράσινο	Σήμα διάσωσης ή βοήθειας	Πόρτες, έξοδοι, οδοί, υλικά, θέσεις, χώροι
	Κατάσταση ασφαλείας	Επιστροφή στην ομαλή κατάσταση

Η αποτελεσματικότητα της σήμανσης θα πρέπει:

- ⇒ να εξασφαλίζεται με τον κατάλληλο σχεδιασμό, αριθμό, θέση κ.λπ., ανάλογα με την εκτίμηση των κινδύνων και τον χώρο που πρέπει να καλυφθεί,
- ⇒ να λαμβάνει υπόψη την πιθανότητα ύπαρξης και άλλης σήμανσης ή άλλης πηγής εκπομπής του ίδιου τύπου που ενδεχομένως θα επηρεάζει την ορατότητα ή την ακουστότητα,
- ⇒ να εξασφαλίζεται με τη διατήρηση καλής κατάστασης και λειτουργίας, τον έλεγχο, τη συντήρηση και την αντικατάστασή της, εφόσον είναι αναγκαίο,
- ⇒ να προβλέπει την επικοινωνική τροφοδοσία των σημάνσεων που έχουν ανάγκη πηγής ενέργειας για να λειτουργήσουν σε περίπτωση διακοπής της κανονικής τροφοδοσίας τους.

Ειδικότερα για τα φωτεινά και ηχητικά σήματα, είναι αναγκαίο να πραγματοποιείται έλεγχος της αποτελεσματικότητάς τους πριν τεθούν σε λειτουργία και στη συνέχεια τακτικά. Επίσης, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η περίπτωση στην οποία κάποιοι εργαζόμενοι μπορεί να έχουν περιορισμένες ακουστικές ή οπτικές ικανότητες ή δυνατότητες, περιλαμβανομένης της περίπτωσης χρήσης μέσων ατομικής προστασίας.

Ειδικότερα για τις πινακίδες σήμανσης, στις προδιαγραφές που αναφέρονται στο ΠΔ 105/1995, περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων τα εξής:

- ⇒ τα εικονοσύμβολα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο απλά,
- ⇒ οι πινακίδες να κατασκευάζονται από υλικό με την καλύτερη δυνατή αντοχή σε κρούσεις, σε κακές καιρικές συνθήκες και σε δυσμενείς επιδράσεις του περιβάλλοντος,
- ⇒ οι διαστάσεις και τα χρωματομετρικά και φωτομετρικά χαρακτηριστικά των πινακίδων να εξασφαλίζουν την καλή ορατότητα και κατανόησή τους,
- ⇒ η τοποθέτηση να γίνεται σε κατάλληλο σημείο (ύψος, οπτική γωνία, θέση σε σχέση με τον κίνδυνο, προσπελασιμότητα, επάρκεια φωτισμού), ώστε να επιτελεί το σκοπό της σήμανσης κινδύνων.

Στο Παράρτημα II του ΠΔ 105/1995 αναφέρονται συγκεκριμένες προδιαγραφές για τις πινακίδες που θα χρησιμοποιούνται. Ωστόσο, σύμφωνα με την παράγρα-

φο 1.3 του ίδιου Παρατήματος, «τα εικονοσύμβολα που χρησιμοποιούνται, μπορεί να ποικίλλουν ελαφρά ή να είναι αναλυτικότερα σε σχέση με τις παραστάσεις της παραγράφου 3, υπό τον όρο ότι η σημασία τους θα είναι ισοδύναμη και ότι δεν θα συγχέεται από διαφορές ή προσαρμογές». Η συγκεκριμένη αναφορά δίνει κατά κάποιον τρόπο μια ευελιξία στους εργοδότες για το σύστημα σήμανσης που θα χρησιμοποιηθεί, υπό τον όρο ότι τα σήματα θα έχουν το ίδιο νόημα, όπως αυτά που αναφέρονται στο ΠΔ 105/1995 (και στην αντίστοιχη ευρωπαϊκή οδηγία 92/58/ΕΟΚ).

Για τη σήμανση ασφάλειας η/και υγείας υπάρχει το διεθνές πρότυπο EN ISO 7010². Σύμφωνα με τον μη δεσμευτικό οδηγό της ευρωπαϊκής επιτροπής για τη σήμανση ασφάλειας ή/και υγείας³, τα δύο συστήματα σήμανσης (της οδηγίας 92/58/ΕΟΚ και των προτύπων EN/ISO), δεν αλληλοαποκλείονται, εάν τα πρότυπα δεν έρχονται σε αντίθεση με τις δεσμευτικές ελάχιστες απαιτήσεις της οδηγίας. Η ρήτρα ευελιξίας που προβλέπεται στο σημείο 1.3 του παραρτήματος II της οδηγίας (και του ΠΔ 105/1995), επιτρέπει στα σήματα του προτύπου EN ISO 7010 να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της οδηγίας, εφόσον παρέχουν το ίδιο νόημα με την οδηγία.

² ISO 7010:2019, *Graphical symbols — Safety colours and safety signs — Registered safety signs*, 2019 (8 amendments, last amendment 2024).

³ European Commission: Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, *Non-binding guidelines regarding Directive 92/58/EEC – Safety and/or health signs at work*, Publications Office of the European Union, 2022



Σήματα απαγόρευσης

Τα σήματα απαγόρευσης, απαγορεύουν κάποια συγκεκριμένη συμπεριφορά που μπορεί να προκαλέσει κίνδυνο. Έχουν κυκλικό σχήμα, με μαύρο εικονοσύμβολο σε λευκό φόντο, με κόκκινο περίγραμμα και γραμμή.

Εικόνα 1: Σήματα απαγόρευσης που περιλαμβάνονται στο ΠΔ 105/1995.



Απαγορεύεται το κάπνισμα



Απαγορεύεται η χρήση γυνής φλόγας και το κάπνισμα



Απαγορεύεται η διέλευση πεζών



Απαγορεύεται η κατάσβεση με νερό



Μη πόσιμο νερό



Απαγορεύεται η είσοδος στους μη έχοντες ειδική άδεια



Απαγορεύεται η διέλευση στα οχήματα διακίνησης φορτίων



Μην αγγίζετε

Αναλόγως των κινδύνων σε κάθε χώρο εργασίας, μπορεί να χρησιμοποιούνται και άλλα σήματα απαγόρευσης.



Σήματα υποχρέωσης

Τα σήματα υποχρέωσης ορίζουν μια συγκεκριμένη συμπεριφορά. Έχουν κυκλικό σήμα και λευκό εικονοσύμβολο σε μπλε φόντο.

Εικόνα 2: Σήματα υποχρέωσης που περιλαμβάνονται στο ΠΔ 105/1995.



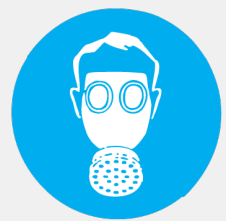
Υποχρεωτική
προστασία των
ματιών



Υποχρεωτική
προστασία των
κεφαλιού



Υποχρεωτική
προστασία των
αυτιών



Υποχρεωτική
προστασία των
αναπνευστικών
οδών



Υποχρεωτική
προστασία των
ποδιών



Υποχρεωτική
προστασία των
χεριών



Υποχρεωτική
προστασία του
σώματος



Υποχρεωτική
προστασία του
προσώπου



Υποχρεωτική
ατομική προστασία
έναντι πτώσεων



Υποχρεωτική
διάβαση για πεζούς



Γενική υποχρέωση
(συνοδευόμενη
ενδεχομένως
από πρόσθετη
πινακίδα)

Αναλόγως των κινδύνων σε κάθε χώρο εργασίας, μπορεί να χρησιμοποιούνται και άλλα σήματα υποχρέωσης.



Σήματα προειδοποίησης

Τα προειδοποιητικά σήματα προειδοποιούν για έναν υπαρκτό ή πιθανό κίνδυνο. Έχουν σχήμα τριγωνικό, μαύρο εικονοσύμβολο σε κίτρινο φόντο και μαύρο περίγραμμα.

Εικόνα 3: Σήματα προειδοποίησης που περιλαμβάνονται στο ΠΔ 105/1995 (όπως τροποποιήθηκε με το ΠΔ 52/2015).



Εύφλεκτες ύλες
ή/ και υψηλή
θερμοκρασία

[Ελλείψεις
ειδικής πινακίδας
για υψηλή
θερμοκρασία]



Εκρηκτικές ύλες



Τοξικές ύλες



Διαβρωτικές ύλες



Ραδιενεργά υλικά



Αιωρούμενα φορτία



Οχήματα διακίνησης
φορτίων



Κίνδυνος
ηλεκτροπληξίας



Χαμηλή
θερμοκρασία



Ακτινοβολία λέιζερ



Αναφλέξιμες ύλες



Μη ιονίζουσες
ακτινοβολίες



Ισχυρό μαγνητικό
πεδίο



Κίνδυνος
παραπατήματος



Κίνδυνος πτώσης



Βιολογικός
κίνδυνος



Γενικός κίνδυνος

[Αυτό το προειδοποιητικό σήμα δεν χρησιμοποιείται για να προειδοποιεί σχετικά με επικίνδυνες χημικές ουσίες ή μείγματα, εκτός από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες χρησιμοποιείται σύμφωνα με την παράγραφο 8 του παραρτήματος III του ΠΔ 105/1995 για την επισήμανση δοχείων και σωληνώσεων, για να υποδείξει την αποθήκευση επικίνδυνων ουσιών ή μειγμάτων]

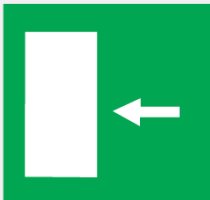
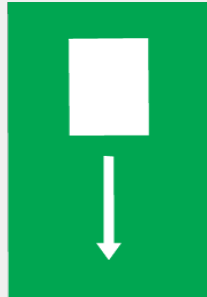
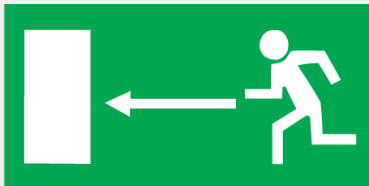
Αναλόγως των κινδύνων σε κάθε χώρο εργασίας, μπορεί να χρησιμοποιούνται και άλλα σήματα προειδοποίησης.



Σήματα μέσων διάσωσης ή βοήθειας

Τα σήματα διάσωσης ή βοήθειας παρέχουν ενδείξεις σχετικές με τις εξόδους κινδύνου ή τα μέσα βοήθειας ή διάσωσης. Έχουν σχήμα ορθογώνιο ή τετραγωνικό, με λευκό εικονοσύμβολο σε πράσινο φόντο.

Εικόνα 4: Σήματα μέσων διάσωσης που περιλαμβάνονται στο ΠΔ 105/1995.



Οδός/Εξόδος
κινδύνου



Κατεύθυνση
που πρέπει να
ακολουθηθεί

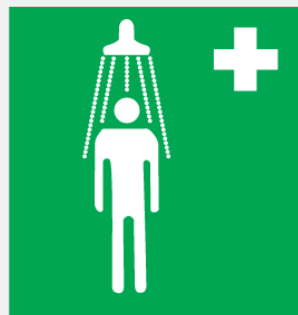




Πρώτες βοήθειες



Φορείο



Θάλαμος καταιονισμού ασφαλείας



Πλύση ματιών



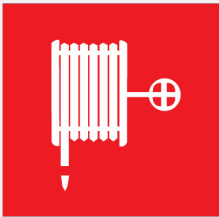
Τηλέφωνο για διάσωση και
πρώτες βοήθειες



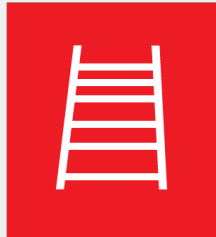
Σήματα θέσης εξοπλισμού καταπολέμησης πυρκαγιάς

Έχουν σχήμα ορθογώνιο ή τετράγωνο με λευκό εικονοσύμβολο σε κόκκινο φόντο.

Εικόνα 5: Σήματα θέσης εξοπλισμού καταπολέμησης πυρκαγιάς που περιλαμβάνονται στο ΠΔ 105/1995.



Πυροσβεστική
μάνικα



Σκάλα



Πυροσβεστήρας



Τηλέφωνο για την
καταπολέμηση
πυρκαγιών



Κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθηθεί

Αναλόγως των κινδύνων σε κάθε χώρο εργασίας, μπορεί να χρησιμοποιούνται και άλλα σήματα θέσης εξοπλισμού και καταπολέμησης πυρκαγιάς.



Σήμανση εμποδίων, επικίνδυνων σημείων και οδών κυκλοφορίας

Η σήμανση των κινδύνων από εμπόδια και των επικίνδυνων σημείων στο εσωτερικό των κτηριακών χώρων, γίνεται με κίτρινο χρώμα που εναλλάσσεται με μαύρο ή κόκκινο, το οποίο εναλλάσσεται με άσπρο. Οι κίτρινες–μαύρες και οι κόκκινες–άσπρες λωρίδες πρέπει να είναι ίσες μεταξύ τους και να έχουν κλίση 45ο. Η επισημάνση των οδών κυκλοφορίας γίνεται και από τις δύο πλευρές τους με συνεχή λωρίδα ιδιαίτερα ορατού χρώματος, κατά προτίμηση άσπρου ή κίτρινου ανάλογα με το χρώμα του δαπέδου.

Εικόνα 6: Παραδείγματα σήμανσης εμποδίων, επικίνδυνων σημείων και οδών κυκλοφορίας σύμφωνα με το ΠΔ 105/1995.



Φωτεινά σήματα

Φωτεινό σήμα είναι κάθε σήμα που εκπέμπεται από συσκευή αποτελούμενη από διαφανή ή διαφώτιστα υλικά, φωτιζόμενα από το εσωτερικό ή από πίσω, κατά τρόπο ώστε να εμφανίζεται, από μόνη της, ως φωτεινή επιφάνεια.

Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δίνεται στα χαρακτηριστικά των φωτεινών σημάτων όπως:

- ⇒ κατάλληλη φωτεινή αντίθεση (χωρίς θάμπωμα)
- ⇒ φωτεινή επιφάνεια ενιαίου χρώματος ή να περιέχει εικονοσύμβολο σε καθορισμένο φόντο
- ⇒ εάν χρησιμοποιείται διακεκομμένο σήμα, αυτό θα υποδεικνύει (σε σχέση με το συνεχές), ένα υψηλότερο επίπεδο κινδύνου ή μια αυξημένη ανάγκη επέμβασης ή ζητούμενης ή επιβαλλόμενης δράσης

- ⇒ διάρκεια και συχνότητα λάμπων (εξασφάλιση καλής κατανόησης του σήματος)
- ⇒ όχι ταυτόχρονη χρήση δύο φωτεινών σημάτων (αποφυγή σύγχυσης)
- ⇒ εξασφάλιση τροφοδοσίας σε περίπτωση διακοπής της κανονικής τροφοδοσίας
- ⇒ έλεγχος καλής λειτουργίας κατά την εγκατάσταση και σε τακτά χρονικά διαστήματα.



Ηχητικά σήματα

Ηχητικό σήμα είναι κάθε κωδικό ηχητικό σήμα που εκπέμπεται από ειδική συσκευή, χωρίς χρήση ανθρώπινης ή συνθετικής φωνής.

Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δίνεται στα χαρακτηριστικά των ηχητικών σημάτων όπως:

- ⇒ ηχητικό επίπεδο ανώτερο των διάχυτων θορύβων του περιβάλλοντος
- ⇒ εύκολη αναγνώριση και διάκριση από τους διάχυτους θορύβους του περιβάλλοντος
- ⇒ εύκολη αναγνώριση και διάκριση από άλλο ηχητικό σήμα
- ⇒ εάν χρησιμοποιείται κυμαινόμενη συχνότητα, αυτή θα υποδεικνύει (σε σχέση με τη σταθερή), υψηλότερο κίνδυνο ή επείγουσα ανάγκη επέμβασης ή ζητούμενης ή επιβαλλόμενης ενέργειας
- ⇒ όχι ταυτόχρονη χρήση δύο ηχητικών σημάτων (αποφυγή σύγχυσης)
- ⇒ εξασφάλιση τροφοδοσίας σε περίπτωση διακοπής της κανονικής τροφοδοσίας
- ⇒ έλεγχος καλής λειτουργίας κατά την εγκατάσταση και σε τακτά χρονικά διαστήματα.



Προφορική ανακοίνωση

Η προφορική ανακοίνωση πραγματοποιείται μεταξύ ενός ομιλητή ή πομπού και ενός ή περισσότερων ακροατών.

Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δίνεται στα χαρακτηριστικά της προφορικής ανακοίνωσης όπως:

- ⇒ σύντομα, απλά και σαφή μηνύματα
- ⇒ γνώση της γλώσσας από τα άτομα στα οποία απευθύνεται η ανακοίνωση
- ⇒ χρήση λέξεων-κωδικών, π.χ. έναρξη, τέλος, προχώρησε, οπισθοχώρησε κ.λπ.



Σήματα με χειρονομίες

Σήματα με χειρονομίες αντιστοιχούν σε κίνηση ή/και θέση των βραχιόνων ή/και των χεριών, σύμφωνα με κωδική μορφή για την καθοδήγηση ατόμων που εκτελούν χειρισμούς οι οποίοι ενέχουν υπαρκτό ή πιθανό κίνδυνο για τους εργαζόμενους. Τα σήματα με χειρονομίες δίνονται από ειδικά εκπαιδευμένο άτομο, τον σηματοωρό, προς τον παραλήπτη των σημάτων, τον χειριστή.

Ο σηματοωρός :

- ⇒ Πρέπει να μπορεί να ακολουθεί με τα μάτια το σύνολο των εκτελούμενων κινήσεων, χωρίς να διατρέχει κίνδυνο από αυτές. Εάν αυτό δεν μπορεί να εξασφαλιστεί, τότε θα πρέπει να προβλεφθούν ένας ή περισσότεροι πρόσθετοι σηματοωροί.
- ⇒ Πρέπει να ασχολείται αποκλειστικά με την καθοδήγηση των χειρισμών και

με την ασφάλεια των εργαζομένων που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση.

⇒ Πρέπει να είναι εύκολα αναγνωρίσιμος από τον χειριστή, να φέρει ένα ή περισσότερα κατάλληλα στοιχεία αναγνώρισης (π.χ. σακάκι, κράνος, περιχειρίδες, περιβραχιόνια, ρακέτες) με έντονο και κατά προτίμηση ενιαίο χρώμα, αποκλειστικά χρησιμοποιούμενο από τον σηματορρό.

Ο χειριστής, όταν δεν μπορεί να εκτελέσει τις λαμβανόμενες εντολές με τις αναγκαίες εγγυήσεις ασφάλειας, θα πρέπει να διακόπτει τον εκτελούμενο χειρισμό για να ζητήσει νέες οδηγίες.

Πίνακας 2: Σήμανση με χειρονομίες σύμφωνα με το ΠΔ 105/1995⁴.

Α΄ Γενικές χειρονομίες

A/A	Σημασία	Περιγραφή	Εικόνα
A1	ΕΝΑΡΞΗ Προσοχή Ανάληψη καθοδήγησης	Οι δύο βραχίονες βρίσκονται σε έκταση και οι παλάμες είναι στραμμένες προς τα εμπρός.	
A2	ΣΤΟΠ Διακοπή Τέλος της κίνησης	Ο δεξιός βραχίονας τεντωμένος προς τα άνω, η δεξιά παλάμη στραμμένη προς τα εμπρός.	

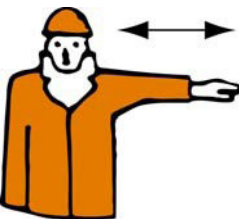
⁴ Οι χρησιμοποιούμενες χειρονομίες μπορούν να ποικίλλουν ελαφρά ή να είναι αναλυτικότερες, με τον όρο ότι η σημασία τους και η κατανόησή τους θα είναι τουλάχιστον ισοδύναμες. Επίσης, το σύνολο των κωδικοποιημένων χειρονομιών που αναφέρονται στον πίνακα, δεν αποκλείουν τη χρήση άλλων κωδικών, ιδιαίτερα σε ορισμένους τομείς δραστηριότητας, που εφαρμόζονται σε κοινοτικό επίπεδο και αφορούν τις ίδιες κινήσεις.

A/A	Σημασία	Περιγραφή	Εικόνα
A3	ΤΕΛΟΣ των ενεργειών	Τα δύο χέρια είναι ενωμένα στο ύψος του στήθους.	

Β΄ Κατακόρυφες κινήσεις

A/A	Σημασία	Περιγραφή	Εικόνα
B1	ΑΝΥΨΩΣΗ	Ο δεξιός βραχίονας είναι τεντωμένος προς τα άνω και η δεξιά παλάμη στραμμένη προς τα εμπρός διαγράφει αργά ένα κύκλο.	
B2	ΚΑΘΟΔΟΣ	Ο δεξιός βραχίονας είναι τεντωμένος προς τα κάτω και η δεξιά παλάμη στραμμένη προς το εσωτερικό διαγράφει αργά έναν κύκλο.	
B3	ΚΑΘΕΤΗ ΑΠΟΣΤΑΣΗ	Με τα χέρια καθορίζεται η απόσταση.	

Γ' Οριζόντιες κινήσεις

A/A	Σημασία	Περιγραφή	Εικόνα
Γ1	ΠΡΟΧΩΡΗΣΕ	Με τους δύο βραχίονες διπλωμένους και τις παλάμες στραμμένες προς το εσωτερικό, το πρόσθιο μέρος των βραχιόνων εκτελεί κινήσεις αργές προς το σώμα.	
Γ2	ΟΠΙΣΘΟΧΩΡΗΣΕ	Με τους δύο βραχίονες διπλωμένους και τις παλάμες στραμμένες προς τα έξω, το πρόσθιο μέρος των βραχιόνων εκτελεί κινήσεις αργές απομακρυνόμενες από το σώμα.	
Γ3	ΔΕΞΙΑ ως προς τον σηματορρό	Με τον δεξιό βραχίονα τεντωμένο περίπου οριζοντίως, η παλάμη του δεξιού χεριού βλέπει προς τα κάτω και εκτελούνται μικρές αργές κινήσεις κατά τη διεύθυνση αυτή.	
Γ4	ΑΡΙΣΤΕΡΑ ως προς τον σηματορρό	Με τον αριστερό βραχίονα τεντωμένο περίπου οριζοντίως και την παλάμη του αριστερού χεριού στραμμένη προς τα κάτω εκτελούνται μικρές αργές κινήσεις κατά τη διεύθυνση αυτή.	
Γ5	ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΑΠΟΣΤΑΣΗ	Με τα χέρια καθορίζεται η απόσταση.	

Δ΄Κίνδυνος

Α/Α	Σημασία	Περιγραφή	Εικόνα
Δ1	ΚΙΝΔΥΝΟΣ επείγουσα διακοπή ή στάση	Οι δύο βραχίονες είναι τεντωμένοι προς τα άνω και οι παλάμες στραμμένες προς τα εμπρός.	
Δ2	ΤΑΧΕΙΑ ΚΙΝΗΣΗ	Οι κωδικοποιημένες χειρονομίες που καθοδηγούν τις κινήσεις εκτελούνται με ταχύτητα.	
Δ3	ΒΡΑΔΕΙΑ ΚΙΝΗΣΗ	Οι κωδικοποιημένες χειρονομίες που καθοδηγούν τις κινήσεις εκτελούνται με μεγάλη Βραδύτητα.	



Ειδική νομοθεσία

Πέραν των γενικών κατευθύνσεων για την προστασία της υγείας και ασφάλειας στην εργασία και των προβλέψεων του ΠΔ 105/1995, γίνεται αναφορά στη σήμανση ασφάλειας ή/και υγείας σε ειδικές διατάξεις. Ενδεικτικά αναφέρονται ορισμένες στη συνέχεια (η παρουσίαση δεν είναι εξαντλητική).

Χημικοί παράγοντες

Επισημαίνεται ότι η σήμανση χώρων εργασίας δεν πρέπει να συγχέεται με την επισήμανση των επικίνδυνων ουσιών (βλ. επόμενο κεφάλαιο) και τη σήμανση για τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων.

Το ΠΔ 105/1995 δεν εφαρμόζεται στη σήμανση επικίνδυνων ουσιών και μειγμάτων, προϊόντων και/ή εξοπλισμού σχετικά με τη διάθεσή τους στην αγορά, εκτός

αν άλλες διατάξεις κάνουν σαφή σχετική αναφορά (σύμφωνα με το ΠΔ 52/2015 που τροποποίησε το ΠΔ 105/1995).

Επιπλέον, στο ΠΔ 105/1995, όπως τροποποιήθηκε με το ΠΔ 52/2025, αναφέρεται ότι «οι χώροι, οι αίθουσες ή οι περίβολοι που χρησιμοποιούνται για να αποθηκεύονται σημαντικές ποσότητες επικίνδυνων ουσιών ή μειγμάτων, πρέπει να επισημαίνονται με κατάλληλο προειδοποιητικό σήμα επιλεγόμενο μεταξύ των σημάτων προειδοποίησης του ΠΔ 105/1995 ή να αναγνωρίζονται σύμφωνα με τις παραγράφους 1,2 και 3 του παραρτήματος III για την επισήμανση δοχείων και σωληνώσεων, εκτός εάν η επισήμανση με ετικέτα των διαφόρων συσκευασιών ή δοχείων επαρκεί για το σκοπό αυτό. Εάν δεν υπάρχει ισοδύναμο σήμα στην υποπαράγραφο 3.2 του παραρτήματος II για να προειδοποιεί σχετικά με επικίνδυνες χημικές ουσίες ή μείγματα, πρέπει να χρησιμοποιείται το σχετικό εικονόγραμμα κινδύνου, όπως ορίζεται στο παράρτημα V του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1272/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, «Για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων, την τροποποίηση και την κατάργηση των οδηγιών 67/548/ΕΟΚ και 1999/45/ΕΚ και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1907/2006» (ΕΕ L 353 της 31.12.2008, σ. 1).».

Σύμφωνα με το ΠΔ 48/2024 (άρθρο 5), σε όλες τις περιπτώσεις χρησιμοποίησης καρκινογόνου παράγοντα, μεταλλαξιογόνου παράγοντα ή τοξικής για την αναπαραγωγή ουσίας, ο εργοδότης εφαρμόζει, μεταξύ άλλων, μέτρα σχετικά με την οριοθέτηση των επικίνδυνων ζωνών και τη χρήση κατάλληλης σήμανσης προειδοποίησης και ασφάλειας των χώρων εργασίας, συμπεριλαμβανομένων του σήματος «απαγορεύεται το κάπνισμα», σε χώρους στους οποίους οι εργαζόμενοι εκτίθενται ή ενδέχεται να εκτεθούν σε καρκινογόνους παράγοντες, μεταλλαξιογόνους παράγοντες, ή τοξικές για την αναπαραγωγή ουσίες.

Στη νομοθεσία σχετικά με την προστασία των εργαζομένων για τον αμιάντο (ΠΔ 212/2006), αναφέρεται στο άρθρο 19 ότι οι χώροι όπου διεξάγονται οι εργασίες κατά τις οποίες οι εργαζόμενοι εκτίθενται ή ενδέχεται να εκτεθούν στη σκόνη αμιάντου ή υλικών που περιέχουν αμιάντο, πρέπει να έχουν εμφανή σήμανση, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ 105/1995 και πινακίδες προειδοποίησης που θα διαβάζονται εύκολα, οι οποίες θα αναφέρουν τα ακόλουθα:

- ▶ **ΑΜΙΑΝΤΟΣ**
- ▶ **ΜΗΝ ΕΙΣΕΡΧΕΣΤΕ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ
ΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ ΕΡΓΑΣΙΑ**
- ▶ **Η ΕΙΣΠΝΟΗ ΣΚΟΝΗΣ ΑΜΙΑΝΤΟΥ
ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΥΓΕΙΑ**

Αντίστοιχα, για τους χώρους όπου προβλέπεται ή έχει διαπιστωθεί υπέρβαση της οριακής τιμής έκθεσης σε αμίαντο, θα πρέπει να έχουν εμφανή σήμανση σύμφωνα με το ΠΔ 105/1995 και πινακίδες προειδοποίησης όπου θα αναγράφεται με γράμματα που διαβάζονται εύκολα:

- ▶ **ΑΜΙΑΝΤΟΣ**
- ▶ **ΜΗΝ ΕΙΣΕΡΧΕΣΤΕ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ
ΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ ΕΡΓΑΣΙΑ.
ΠΙΘΑΝΗ ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΗΣ
ΟΡΙΑΚΗΣ ΤΙΜΗΣ**
- ▶ **Η ΕΙΣΠΝΟΗ ΣΚΟΝΗΣ ΑΜΙΑΝΤΟΥ
ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΥΓΕΙΑ**

Τα δοχεία ή οι σάκοι, που περιέχουν αμίαντο ως απόβλητα από εργασίες με αμίαντο ή ακόμη τα προς καθαρισμό ενδύματα των εργαζομένων, πρέπει τουλάχιστον να φέρουν σήμανση στην οποία να αναγράφεται με γράμματα που θα διαβάζονται εύκολα:

- ▶ ΠΡΟΣΟΧΗ
- ▶ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΑΜΙΑΝΤΟ
- ▶ Η ΕΙΣΠΝΟΗ ΣΚΟΝΗΣ ΑΜΙΑΝΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ
- ▶ ΤΗΡΕΙΤΕ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Πυροπροστασία

Σύμφωνα με τον Κανονισμό Πυροπροστασίας Κτιρίων (ΠΔ 41/2018), επιβάλλεται η σήμανση ασφαλείας των οδεύσεων διαφυγής, εξόδων κινδύνου και του πυροσβεστικού υλικού/εξοπλισμού.

Τα σήματα (πινακίδες) διάσωσης ή βοήθειας, καθώς και τα σήματα (πινακίδες) που αφορούν τον πυροσβεστικό εξοπλισμό με τα εγγενή χαρακτηριστικά τους πρέπει να τοποθετούνται - εγκαθίστανται σύμφωνα με το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO 7010: «Γραφικά σύμβολα - Χρώματα και ενδείξεις ασφαλείας - Καταχωρημένες ενδείξεις ασφαλείας», όπως κάθε φορά ισχύει, αφού ληφθούν υπόψη οι διατάξεις του ΠΔ 105/1995. Επιβάλλεται η σήμανση ασφαλείας των οδεύσεων διαφυγής, των εξόδων κινδύνου και του πυροσβεστικού υλικού/εξοπλισμού.

Τα φωτιστικά ασφαλείας και τα φωτιστικά σήμανσης κατεύθυνσης πρέπει να διατηρούν τον προβλεπόμενο φωτισμό για μία τουλάχιστον ώρα, σε περίπτωση διακοπής του κανονικού φωτισμού.

Επίσης, στα προληπτικά μέτρα πυροπροστασίας αναφέρεται η ειδική σήμανση στους χώρους των ανελκυστήρων κτιρίων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, για τη μη χρήση τους σε περίπτωση εκδήλωσης πυρκαγιάς.

Επισημαίνεται επίσης, ότι δεν επιτρέπεται η κάλυψη της σήμανσης ασφαλείας και των μέσων πυροπροστασίας, από υλικά ή κατασκευαστικές διατάξεις.

Αντίστοιχες προβλέψεις υπάρχουν και στις πυροσβεστικές διατάξεις ανάλογα με το είδος του κτηρίου, καθώς και στην Πυροσβεστική Διάταξη 15/2025 για τις προδιαγραφές μελέτης, σχεδίασης και εγκατάστασης των φορητών, μόνιμων και λοιπών προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων και μέσων της ισχύουσας νομοθεσίας πυροπροστασίας (βλ. *Νομοθεσία*).

Εκρηκτικές ατμόσφαιρες

Τα μέτρα προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων που μπορεί να εκτεθούν σε εκρηκτικές ατμόσφαιρες αναφέρονται στο Π.Δ. 42/2003. Σύμφωνα με αυτό, ως «εκρηκτική ατμόσφαιρα» νοείται μίγμα με αέρα, σε ατμοσφαιρικές συνθήκες, εύφλεκτων ουσιών υπό μορφή αερίων, ατμών, συγκεντρώσεων σταγονιδίων ή σκόνης, στο οποίο μετά από ανάφλεξη, η καύση μεταδίδεται στο σύνολο του καιγόμενου μίγματος.

Για την πρόληψη των κινδύνων, ο εργοδότης πρέπει να μεριμνά για την πραγματοποίηση κατάταξης των χώρων εργασίας σε ζώνες ως προς την πιθανότητα δημιουργίας εκρηκτικής ατμόσφαιρας και τη σύνταξη και συνεχή ενημέρωση του «εγγράφου προστασίας από εκρήξεις» σχετικά με την εκτίμηση των κινδύνων και τα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης.

Για την πρόληψη των κινδύνων ο εργοδότης οφείλει να λαμβάνει μέτρα οργανωτικά (εκπαίδευση, γραπτές οδηγίες και άδειες εκτέλεσης εργασίας) και τεχνικά (αποφυγή δημιουργίας εκρηκτικής ατμόσφαιρας, αερισμός, έλεγχος πηγών έναυσης, κατάλληλος εξοπλισμός αντιακρηκτικού τύπου, σήμανση κ.λπ.). Η έκταση των ληπτέων μέτρων καθορίζεται ανάλογα με την επικινδυνότητα των χώρων, σύμφωνα με το Παράρτημα II του Π.Δ. 42/2003.

Στο πλαίσιο της λήψης τεχνικών μέτρων, περιλαμβάνεται και η σήμανση των χώρων εργασίας με το ειδικό προειδοποιητικό σήμα (τριγωνικό σχήμα με μαύρους χαρακτήρες σε κίτρινο φόντο και μαύρο περίγραμμα) για τον κίνδυνο δημιουργίας εκρηκτικής ατμόσφαιρας.

Εικόνα 7: Προειδοποιητικό σήμα για τη σήμανση χώρων όπου είναι δυνατόν να δημιουργηθούν εκρηκτικές ατμόσφαιρες σύμφωνα με το ΠΔ 42/2003.



Ακτινοβολίες

Σύμφωνα με το ΠΔ 120/2016 για την προστασία των εργαζομένων που εκτίθενται σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία, ο εργοδότης καταρτίζει και εφαρμόζει σχέδιο δράσης το οποίο περιλαμβάνει τεχνικά και/ή οργανωτικά μέτρα με σκοπό την πρόληψη της έκθεσης που υπερβαίνει τις οριακές τιμές έκθεσης «ELV με επιπτώσεις στην υγεία» και τις οριακές τιμές έκθεσης «ELV με αισθητηριακές επιπτώσεις», λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, κατάλληλα μέτρα οριοθέτησης και πρόσβασης, όπως σήματα, ετικέτες, σήμανση δαπέδου κ.λπ. Επίσης, βάσει της εκτίμησης των κινδύνων, οι χώροι εργασίας στους οποίους οι εργαζόμενοι ενδέχεται να εκτεθούν σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία που υπερβαίνουν τα επίπεδα δράσης «AL», προσδιορίζονται με κατάλληλη σήμανση, σύμφωνα με τα παραρτήματα II και III του ΠΔ 120/2016 και του ΠΔ 105/1995.

Σύμφωνα με το ΠΔ 101/2018 για την προστασία των εργαζομένων από ionizing ακτινοβολίες, ο οργανισμός πρέπει να εξασφαλίζει την ταξινόμηση των χώρων εργασίας σε διάφορες περιοχές, κατά περίπτωση, βάσει της εκτίμησης των αναμενόμενων ετήσιων δόσεων και της πιθανότητας και του μεγέθους των δυνητικών εκθέσεων. Σύμφωνα με το άρθρα 37 και 38, θα πρέπει για τις ελεγχόμενες και τις επιβλεπόμενες περιοχές να τοποθετείται σήμανση για τον τύπο της

περιοχής, τη φύση των πηγών και τους κινδύνους που απορρέουν από αυτές.

Θόρυβος

Σύμφωνα με το ΠΔ 149/2006, με βάση την εκτίμηση των κινδύνων, οι θέσεις εργασίας, στις οποίες οι εργαζόμενοι ενδέχεται να εκτεθούν σε θόρυβο που υπερβαίνει τις ανώτερες τιμές έκθεσης για ανάληψη δράσης, πρέπει να έχουν κατάλληλη σήμανση.

Βιολογικοί παράγοντες

Για τον περιορισμό των κινδύνων έκθεσης των εργαζομένων σε βιολογικούς παράγοντες, σύμφωνα με το ΠΔ 102/2020, θα πρέπει να λαμβάνονται προληπτικά μέτρα μεταξύ των οποίων και η χρήση του σήματος βιολογικού κινδύνου και άλλων σχετικών προειδοποιητικών σημάτων.

Ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση επικίνδυνων ουσιών και μειγμάτων

Εισαγωγή

Ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός 1272/2008, που ονομάζεται και Κανονισμός CLP από τα αρχικά των αγγλικών λέξεων Classification (Ταξινόμηση), Labelling (Επισήμανση) και Packaging (Συσκευασία), εναρμονίζει το ευρωπαϊκό σύστημα ταξινόμησης των χημικών ουσιών και μειγμάτων προς το Παγκοσμίως Εναρμονισμένο Σύστημα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΠΕΣ του ΟΗΕ) (GHS: Globally Harmonized System) ταξινόμησης των χημικών ουσιών.

Ο CLP τέθηκε σε ισχύ στις 20 Ιανουαρίου 2009 στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από την 1η Ιουνίου 2015 ο CLP έχει αντικαταστήσει πλήρως τις διατάξεις της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ για τις επικίνδυνες ουσίες (οδηγία DSD) και της οδηγίας 1999/45/ΕΚ για τα επικίνδυνα παρασκευάσματα (οδηγία DPD). Ο κανονισμός CLP έχει άμεση εφαρμογή στους προμηθευτές της ΕΕ που παρασκευάζουν, εισάγουν, χρησιμοποιούν ή διανέμουν χημικές ουσίες και μείγματα.

Ο Κανονισμός 1272/2008 (CLP) περιγράφει τα κριτήρια ταξινόμησης των χημικών ουσιών και των μειγμάτων τους σε εννέα διαφορετικές κατηγορίες. Η ταξινόμηση μιας χημικής ουσίας σε μια κατηγορία αποδίδει το είδος και τον βαθμό επικινδυνότητας για την υγεία και την ασφάλεια ενός χρήστη της ουσίας αυτής, είτε αυτός είναι εργαζόμενος, είτε καταναλωτής. Κάθε ουσία που έχει ταξινομηθεί σε μια κατηγορία φέρει σχετικό εικονόγραμμα.

Ο Κανονισμός 1272/2008 (CLP) προβλέπει, επίσης, ότι κάθε ουσία πρέπει να συνοδεύεται από τις λεγόμενες Δηλώσεις Επικινδυνότητας (Hazard Statements) και τις Δηλώσεις Προφύλαξης (Precautionary Statements). Οι πρώτες είναι προτάσεις που κωδικοποιούνται με το γράμμα H και έναν τριψήφιο αριθμό, ενώ οι δεύτερες με το γράμμα P και έναν τριψήφιο αριθμό. Οι Δηλώσεις Επικινδυνό-

τητας περιγράφουν τον κίνδυνο, ενώ οι Δηλώσεις Προφύλαξης περιγράφουν τα μέτρα για την αποφυγή του κινδύνου ή για την αντιμετώπιση μιας βλάβης που προκλήθηκε από τον κίνδυνο αυτό.

Δεδομένου ότι μια ουσία μπορεί να παρουσιάζει ταυτόχρονα περισσότερες ιδιότητες, είναι δυνατός ο πολλαπλός χαρακτηρισμός (π.χ. ουσία εύφλεκτη και επιβλαβής) που συνοδεύεται από τα αντίστοιχα σήματα.

Στις ενότητες που ακολουθούν γίνεται μια συνοπτική αναφορά στις τάξεις και κατηγορίες κινδύνου, τα εικονογράμματα, τις δηλώσεις επικινδυνότητας και προφύλαξης και τις ετικέτες. Δεν περιλαμβάνεται αναλυτική παρουσίαση των σχετικών κανονισμών.

Τάξεις και Κατηγορίες κινδύνου

Τάξη κινδύνου είναι η φύση του κινδύνου από φυσικούς παράγοντες, του κινδύνου για την υγεία ή του κινδύνου για το περιβάλλον.

Κατηγορία κινδύνου είναι η υποδιαίρεση των κριτηρίων εντός κάθε τάξης κινδύνου με προσδιορισμό της σοβαρότητας του κινδύνου.

Πίνακας 3: Τάξεις και κατηγορίες κινδύνου σύμφωνα με τον Κανονισμό CLP.

Τάξη κινδύνου	Τάξη και κωδικός κατηγορίας κινδύνου (αγγλικά)	Τάξη και κωδικός κατηγορίας κινδύνου (ελληνικά)
Εκρηκτικές ουσίες/Μείγματα και εκρηκτικά αντικείμενα	Unst. Expl. Expl. 1.1 Expl. 1.2 Expl. 1.3 Expl. 1.4 Expl. 1.5 Expl. 1.6	Αστ. Εκρ. Εκρ. 1.1 Εκρ. 1.2 Εκρ. 1.3 Εκρ. 1.4 Εκρ. 1.5 Εκρ. 1.6
Εύφλεκτα αέρια	Flam. Gas 1A Flam. Gas 1B Flam. Gas 2 Pyr. Gas Unst. Gas A Chem. Unst. Gas B	Εύφλ. Αέριο 1A Εύφλ. Αέριο 1B Εύφλ. Αέριο 2 Πυροφ. Αέριο Χημικά Αστ. Αέριο A Αστ. Αέριο B
Αερόλυμα	Aerosol 1 Aerosol 2 Aerosol 3	Αερόλ. 1 Αερόλ. 2 Αερόλ. 3

Τάξη κινδύνου	Τάξη και κωδικός κατηγορίας κινδύνου (αγγλικά)	Τάξη και κωδικός κατηγορίας κινδύνου (ελληνικά)
Οξειδωτικό αέριο	Ox. Gas 1	Οξ. Αέριο 1
Αέρια υπό πίεση	Press. Gas	Πεπιεσμένο Αέριο
Εύφλεκτο υγρό	Flam. Liq. 1 Flam. Liq. 2 Flam. Liq. 3	Εύφλ. Υγρό 1 Εύφλ. Υγρό 2 Εύφλ. Υγρό 3
Εύφλεκτο στερεό	Flam. Sol. 1 Flam. Sol. 2	Εύφλ. Στερ. 1 Εύφλ. Στερ. 2
Αυτοαντιδρώσα ουσία ή μείγμα	Self-react. A Self-react. B Self-react. CD Self-react. EF Self-react. G	Αυτοαντ. A Αυτοαντ. B Αυτοαντ. CD Αυτοαντ. EF Αυτοαντ. G
Πυροφορικό υγρό	Pyr. Liq. 1	Πυροφ. Υγρό 1
Πυροφορικό στερεό	Pyr. Sol. 1	Πυροφ. Στερ. 1
Αυτοθερμαινόμενη ουσία ή μείγμα	Self-heat. 1 Self-heat. 2	Αυτοθερμ. 1 Αυτοθερμ. 2
Ουσία ή μείγμα που όταν έρθει σε επαφή με το νερό εκλύει εύφλεκτο αέριο	Water-react. 1 Water-react. 2 Water-react. 3	Αντιδρά με το νερό 1 Αντιδρά με το νερό 2 Αντιδρά με το νερό 3
Οξειδωτικό υγρό	Ox. Liq. 1 Ox. Liq. 2 Ox. Liq. 3	Οξειδ. Υγρό 1 Οξειδ. Υγρό 2 Οξειδ. Υγρό 3

Τάξη κινδύνου	Τάξη και κωδικός κατηγορίας κινδύνου (αγγλικά)	Τάξη και κωδικός κατηγορίας κινδύνου (ελληνικά)
Οξειδωτικό στερεό	Ox. Sol. 1 Ox. Sol. 2 Ox. Sol. 3	Οξειδ. Στερ. 1 Οξειδ. Στερ. 2 Οξειδ. Στερ. 3
Οργανικό υπεροξειδίο	Org. Perox. A Org. Perox. B Org. Perox. CD Org. Perox. EF Org. Perox. G	Οργ. Υπεροξ. A Οργ. Υπεροξ. B Οργ. Υπεροξ. CD Οργ. Υπεροξ. EF Οργ. Υπεροξ. G
Ουσία ή μείγμα που διαβρώνει τα μέταλλα	Met. Corr. 1	Διαβρ. Μετάλ. 1
Απευαισθητοποιημένα εκρηκτικά	Desen. Expl. 1 Desen. Expl. 2 Desen. Expl. 3 Desen. Expl. 4	Απευ. Εκρ. 1 Απευ. Εκρ. 2 Απευ. Εκρ. 3 Απευ. Εκρ. 4
Οξεία τοξικότητα	Acute Tox. 1 Acute Tox. 2 Acute Tox. 3 Acute Tox. 4	Οξεία Τοξ. 1 Οξεία Τοξ. 2 Οξεία Τοξ. 3 Οξεία Τοξ. 4
Διάβρωση δέρματος/ερεθισμός του δέρματος	Διάβρ. Δέρμ. 1 Διάβρ. Δέρμ. 1A Διάβρ. Δέρμ. 1B Διάβρ. Δέρμ. 1Γ Ερεθ. Δέρμ. 2	Διάβρ. Δέρμ. 1 Διάβρ. Δέρμ. 1A Διάβρ. Δέρμ. 1B Διάβρ. Δέρμ. 1Γ Ερεθ. Δέρμ. 2

Τάξη κινδύνου	Τάξη και κωδικός κατηγορίας κινδύνου (αγγλικά)	Τάξη και κωδικός κατηγορίας κινδύνου (ελληνικά)
Σοβαρή οφθαλμική βλάβη/ερεθισμός	Eye Dam. 1 Eye Irrit. 2	Οφθαλμ. Βλάβη 1 Οφθαλμ. Ερεθ. 2
Ευαισθητοποίηση του αναπνευστικού/του δέρματος	Resp. Sens. 1, 1A, 1B Skin Sens. 1, 1A, 1B	Ευαισθ. Αναπν. 1, 1A, 1B Ευαισθ. Δέρμ. 1, 1A, 1B
Μεταλλαξιγένεση των γεννητικών κυττάρων	Muta. 1A Muta. 1B Muta. 2	Μεταλλαξ. 1A Μεταλλαξ. 1B Μεταλλαξ. 2
Καρκινογένεση	Carc. 1A Carc. 1B Carc. 2	Καρκιν. 1A Καρκιν. 1B Καρκιν. 2
Τοξικότητα στην αναπαραγωγή	Repr. 1A Repr. 1B Repr. 2 Lact	Αναπαραγ. 1A Αναπαραγ. 1B Αναπαραγ. 2 Γαλουχ.
Ειδική τοξικότητα στα όργαναστόχους ύστερα από μία εφάπαξ έκθεση	STOT SE 1 STOT SE 2 STOT SE 3	STOT SE. 1 STOT SE. 2 STOT SE. 3
Ειδική τοξικότητα στα όργανα στόχους ύστερα από επανειλημμένη έκθεση	STOT RE 1 STOT RE 2	STOT RE 1 STOT RE. 2
Κίνδυνος από αναρρόφηση	Asp. Tox. 1	Τοξ. διά της αναρρόφ. 1

Τάξη κινδύνου	Τάξη και κωδικός κατηγορίας κινδύνου (αγγλικά)	Τάξη και κωδικός κατηγορίας κινδύνου (ελληνικά)
Ενδοκρινικός διαταράκτης για την ανθρώπινη υγεία	ED HH 1 ED HH 2	Ενδ. Διατ. Ανθρ. Υγ. 1 Ενδ. Διατ. Ανθρ. Υγ. 2
Επικίνδυνο για το υδάτινο περιβάλλον	Aquatic Acute 1 Aquatic Chronic 1 Aquatic Chronic 2 Aquatic Chronic 3 Aquatic Chronic 4	Υδάτ. Περ. Οξεία Τοξ. 1 Υδάτ. Περ. Χρόν. Τοξ. 1 Υδάτ. Περ. Χρόν. Τοξ. 2 Υδάτ. Περ. Χρόν. Τοξ. 3 Υδάτ. Περ. Χρόν. Τοξ. 4
Ενδοκρινικός διαταράκτης για το περιβάλλον	ED ENV 1 ED ENV 2	Ενδ. Διατ. Περιβ. 1 Ενδ. Διατ. Περιβ. 2
Ανθεκτική, βιοσυσσωρεύσιμη και τοξική Άκρως ανθεκτική και άκρως βιοσυσσωρεύσιμη	PBT vPvB	ABT αΑαΒ
Ανθεκτική, ευκίνητη και τοξική Άκρως ανθεκτική και άκρως ευκίνητη	PMT vPvM	AET αΑαΕ
Επικίνδυνο για τη στοιβάδα του όζοντος	Ozone 1	Όζον 1

Πίνακας 4: Κατηγορίες επικινδυνότητας που περιλαμβάνονται στο Παγκοσμίως Εναρμονισμένο Σύστημα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΠΕΣ του ΟΗΕ), αλλά όχι στον κανονισμό CLP

Κατηγορίες επικινδυνότητας	Κατηγορίες επικινδυνότητας του ΠΕΣ του ΟΗΕ που δεν περιλαμβάνονται στον κανονισμό CLP	
Εύφλεκτα υγρά	Κατ. 4	Τα εύφλεκτα υγρά με σημείο ανάφλεξης $\leq 93^{\circ}\text{C}$ χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση στην τάξη επικινδυνότητας των αερολυμάτων
Οξεία τοξικότητα	Κατ. 5	
Διάβρωση/ερεθισμός του δέρματος	Κατ. 3	Ήπιο ερεθιστικό του δέρματος
Σοβαρή οφθαλμική βλάβη/οφθαλμικός ερεθισμός	Κατ. 2B	Η κατηγορία 2 του κανονισμού CLP ισοδυναμεί με την κατηγορία 2A του ΠΕΣ του ΟΗΕ
Κίνδυνος αναρρόφησης	Κατ. 2	
Επικίνδυνο για το υδάτινο περιβάλλον	Οξεία τοξικότητα, κατηγορία 2 και κατηγορία 3	

Εικονογράμματα

Η επισήμανση περιλαμβάνει το ή τα σχετικά εικονογράμματα κινδύνου που προορίζονται να μεταδώσουν ειδικές πληροφορίες σχετικά με τον συγκεκριμένο κίνδυνο.

Εικονόγραμμα είναι μια γραφική σύνθεση που περιλαμβάνει ένα σύμβολο, καθώς και άλλα γραφικά στοιχεία, όπως το πλαίσιο, το σχέδιο του φόντου ή το χρώμα, που προορίζονται να παρέχουν συγκεκριμένες πληροφορίες όσον αφορά τον συγκεκριμένο δυνητικό κίνδυνο.

Τα εικονογράμματα επικινδυνότητας έχουν τετράγωνο σχήμα περιστραμμένο κατά 45 μοίρες (σχήμα διαμαντιού) και διαθέτουν μαύρο σύμβολο σε λευκό φόντο με κόκκινο πλαίσιο.

	Οξειδωτικό ουσίες που μπορεί να προκαλέσουν ή να αναζωπυρώσουν μια πυρκαγιά ή μια έκρηξη.
	Κίνδυνος για την υγεία/ Επικίνδυνο για τη στοιβάδα του όζοντος ουσίες ή μείγματα που προκαλούν ευαισθητοποίηση ή ερεθισμό του δέρματος ή των ματιών, αλλεργικές αντιδράσεις, υπνηλία ή ζάλη κ.ά.
	Εύφλεκτο υγρά, αέρια, αερολύματα ή στερεά που αναφλέγονται εύκολα και μπορεί να προκαλέσουν πυρκαγιά

	Εκρηκτικό ουσίες ή μείγματα που μπορεί να εκραγούν
	Διαβρωτικό ουσίες ή μείγματα που διαβρώνουν τα μέταλλα ή το δέρμα και μπορεί να προκαλέσουν ερεθισμό, δερματικά εγκαύματα ή σοβαρή βλάβη στα μάτια
	Οξεία τοξικότητα ουσίες ή μείγματα που αν μπουν στον οργανισμό από το στόμα, το δέρμα ή τη μύτη, μπορεί να προκαλέσουν βλάβες ή ακόμη και θάνατο
	Αέριο υπό πίεση αέρια που περιέχονται σε μια φιάλη και βρίσκονται υπό πίεση. Εάν θερμανθούν μπορεί να εκραγούν ή να προκαλέσουν εγκαύματα από το ψύχος (αν είναι υγροποιημένα υπό ψύξη)
	Σοβαρός κίνδυνος για την υγεία ουσίες ή μείγματα που μπορεί να προκαλέσουν αλλεργία, συμπτώματα άσθματος, δύσπνοια, γενετικά ελαττώματα, καρκίνο, ακόμη και θάνατο. Μπορεί να βλάψουν τη γονιμότητα ή το έμβρυο
	Επικίνδυνο για το περιβάλλον ουσίες ή μείγματα τοξικά που μπορεί να προκαλέσουν σημαντικές βλάβες στο περιβάλλον (π.χ. στα ψάρια, τα φύκια ή άλλα υδρόβια φυτά)

Δηλώσεις επικινδυνότητας και προφύλαξης

Προειδοποιητική λέξη

Είναι μια λέξη που υποδεικνύει το σχετικό επίπεδο σοβαρότητας των κινδύνων ώστε να προειδοποιείται ο αναγνώστης για δυνητικό κίνδυνο. Διακρίνονται τα ακόλουθα δύο επίπεδα:

- ⇒ «Κίνδυνος»: είναι μια προειδοποιητική λέξη που υποδεικνύει τις σοβαρότερες κατηγορίες κινδύνου.
- ⇒ «Προσοχή»: είναι μια προειδοποιητική λέξη που υποδεικνύει τις λιγότερο σοβαρές κατηγορίες κινδύνου.

Κωδικοί δηλώσεων επικινδυνότητας και προφύλαξης

«Δήλωση επικινδυνότητας» είναι μια φράση που αναφέρεται σε μια τάξη και κατηγορία κινδύνου και περιγράφει τη φύση των κινδύνων μιας επικίνδυνης ουσίας ή μείγματος, συμπεριλαμβανομένου, εφόσον είναι σκόπιμο, του βαθμού του κινδύνου.

«Δήλωση προφύλαξης» είναι μια φράση που περιγράφει το ή τα μέτρα που συνιστώνται για την ελαχιστοποίηση ή την πρόληψη αρνητικών επιπτώσεων από την έκθεση σε επικίνδυνη ουσία ή μείγμα, λόγω της χρήσης ή της απόρριψής τους.

Οι δηλώσεις επικινδυνότητας και προφύλαξης κωδικοποιούνται με έναν μοναδικό αλφαριθμητικό κωδικό που αποτελείται από ένα γράμμα και τρεις αριθμούς, με τον ακόλουθο τρόπο:

- ⇒ Το γράμμα «H» που αντιστοιχεί στη «δήλωση επικινδυνότητας» ή το γράμμα «P» που αντιστοιχεί στη «δήλωση προφύλαξης».
- ⇒ Στις δηλώσεις επικινδυνότητας το πρώτο ψηφίο χαρακτηρίζει τον τύπο κινδύνου: 2 για τους φυσικούς κινδύνους, 3 για τους κινδύνους που αφορούν την υγεία, 4 για τους περιβαλλοντικούς κινδύνους. Τα δύο ψηφία που ακολουθούν αντιστοιχούν στην αύξουσα αρίθμηση των κινδύνων όπως π.χ. εκρηκτικότητα (κωδικοί 200 έως 210), ευφλεκτότητα (κωδικοί 220 έως 230) κ.λπ.

- ⇒ Οι φράσεις κινδύνου που έχουν μεταφερθεί από τις DSD (Οδηγία 67/548/EK) και DPD (Οδηγία 1999/45/EK) αλλά δεν περιλαμβάνονται ακόμη στο ΠΕΣ (Παγκοσμίως Εναρμονισμένο Σύστημα), είναι κωδικοποιημένες με τον κωδικό «ΕUH».
- ⇒ Στις δηλώσεις προφύλαξης, ένα ψηφίο αντιστοιχεί σε ένα από τα πέντε είδη δηλώσεων και, πιο συγκεκριμένα, στις γενικές δηλώσεις (1), στις δηλώσεις πρόληψης (2), στις δηλώσεις απόκρισης (3), στις δηλώσεις αποθήκευσης (4) και στις δηλώσεις απόρριψης (5)· στη συνέχεια ακολουθούν δύο ψηφία που αντιστοιχούν στην αύξουσα αρίθμηση αυτών των δηλώσεων.

Πίνακας 5: Τιμές κωδικών για τις δηλώσεις επικινδυνότητας και προφύλαξης σύμφωνα με τον CLP.

Δηλώσεις επικινδυνότητας H (Hazard Statements)	Δηλώσεις προφύλαξης P (Precautionary Statements)
200 – 299 Κίνδυνος από φυσικούς παράγοντες	100 – 199 Γενικά
300 – 399 Κίνδυνος για την υγεία	200 – 299 Πρόληψη
400 – 499 Κίνδυνος για το περιβάλλον	300 – 399 Απόκριση
	400 – 499 Αποθήκευση
	500 – 599 Απόρριψη

Πίνακας 6: Δηλώσεις επικινδυνότητας (H - ΦΡΑΣΕΙΣ).

Φράσεις H	
Κωδικός δήλωσης επικινδυνότητας	Δήλωση επικινδυνότητας
H200	Ασταθή εκρηκτικά.
H201	Εκρηκτικό· κίνδυνος μαζικής έκρηξης.
H202	Εκρηκτικό· σοβαρός κίνδυνος εκτόξευσης.
H203	Εκρηκτικό· κίνδυνος πυρκαγιάς, ανατίναξης ή εκτόξευσης.
H204	Κίνδυνος πυρκαγιάς ή εκτόξευσης.
H205	Κίνδυνος μαζικής έκρηξης σε περίπτωση πυρκαγιάς.
H206	Κίνδυνος πυρκαγιάς, ανατίναξης ή εκτόξευσης· αυξημένος κίνδυνος έκρηξης εάν μειωθεί ο παράγοντας απευαισθητοποίησης.
H207	Κίνδυνος πυρκαγιάς ή εκτόξευσης· αυξημένος κίνδυνος έκρηξης εάν μειωθεί ο παράγοντας απευαισθητοποίησης
H208	Κίνδυνος πυρκαγιάς· αυξημένος κίνδυνος έκρηξης εάν μειωθεί ο παράγοντας απευαισθητοποίησης.
H220	Εξαιρετικά εύφλεκτο αέριο.
H221	Εύφλεκτο αέριο.
H222	Εξαιρετικά εύφλεκτο αερόλυμα.
H223	Εύφλεκτο αερόλυμα.
H224	Υγρό και ατμοί εξαιρετικά εύφλεκτα.
H225	Υγρό και ατμοί πολύ εύφλεκτα.
H226	Υγρό και ατμοί εύφλεκτα.
H228	Εύφλεκτο στερεό.
H229	Δοχείο υπό πίεση. Κατά τη θέρμανση μπορεί να διαρραγεί.
H230	Δύναται να εκραγεί ακόμη και απουσία αέρος.
H231	Δύναται να εκραγεί σε υψηλή θερμοκρασία και/ ή πίεση ακόμη και απουσία αέρος.
H232	Ενδέχεται να αυτοαναφλεγεί εάν εκτεθεί στον αέρα.

Φράσεις H	
Κωδικός δήλωσης επικινδυνότητας	Δήλωση επικινδυνότητας
H240	Η θέρμανση μπορεί να προκαλέσει έκρηξη.
H241	Η θέρμανση μπορεί να προκαλέσει πυρκαγιά ή έκρηξη.
H242	Η θέρμανση μπορεί να προκαλέσει πυρκαγιά.
H250	Αυταναφλέγεται εάν εκτεθεί στον αέρα.
H251	Αυτοθερμαίνεται: μπορεί να αναφλεγεί.
H252	Σε μεγάλες ποσότητες αυτοθερμαίνεται: μπορεί να αναφλεγεί.
H260	Σε επαφή με το νερό ελευθερώνει εύφλεκτα αέρια τα οποία μπορούν να αυτοαναφλεγούν.
H261	Σε επαφή με το νερό ελευθερώνει εύφλεκτα αέρια.
H270	Μπορεί να προκαλέσει ή να αναζωπυρώσει πυρκαγιά· οξειδωτικό.
H271	Μπορεί να προκαλέσει πυρκαγιά ή έκρηξη· ισχυρό οξειδωτικό.
H272	Μπορεί να αναζωπυρώσει την πυρκαγιά· οξειδωτικό.
H280	Περιέχει αέριο υπό πίεση· εάν θερμανθεί, μπορεί να εκραγεί.
H281	Περιέχει αέριο υπό ψύξη· μπορεί να προκαλέσει εγκαύματα ψύχους ή τραυματισμούς.
H290	Μπορεί να διαβρώσει μέταλλα.
Δηλώσεις επικινδυνότητας για την υγεία	
H300	Θανατηφόρο σε περίπτωση κατάποσης.
H301	Τοξικό σε περίπτωση κατάποσης.
H302	Επιβλαβές σε περίπτωση κατάποσης.
H304	Μπορεί να προκαλέσει θάνατο σε περίπτωση κατάποσης και διείσδυσης στις αναπνευστικές οδούς.
H310	Θανατηφόρο σε επαφή με το δέρμα.
H311	Τοξικό σε επαφή με το δέρμα.
H312	Επιβλαβές σε επαφή με το δέρμα.
H314	Προκαλεί σοβαρά δερματικά εγκαύματα και οφθαλμικές βλάβες.

Φράσεις H	
Κωδικός δήλωσης επικινδυνότητας	Δήλωση επικινδυνότητας
H315	Προκαλεί ερεθισμό του δέρματος.
H317	Μπορεί να προκαλέσει αλλεργική δερματική αντίδραση.
H318	Προκαλεί σοβαρή οφθαλμική βλάβη.
H319	Προκαλεί σοβαρό οφθαλμικό ερεθισμό.
H330	Θανατηφόρο σε περίπτωση εισπνοής.
H331	Τοξικό σε περίπτωση εισπνοής.
H332	Επιβλαβές σε περίπτωση εισπνοής.
H334	Μπορεί να προκαλέσει αλλεργία ή συμπτώματα άσθματος ή δύσπνοια σε περίπτωση εισπνοής.
H335	Μπορεί να προκαλέσει ερεθισμό της αναπνευστικής οδού.
H336	Μπορεί να προκαλέσει υπνηλία ή ζάλη.
H340	Μπορεί να προκαλέσει γενετικά ελαττώματα <αναφέρεται η οδός έκθεσης αν έχει αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από τις άλλες οδούς έκθεσης>.
H341	Ύποπτο για πρόκληση γενετικών ελαττωμάτων <αναφέρεται η οδός έκθεσης αν έχει αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από τις άλλες οδούς έκθεσης>.
H350	Μπορεί να προκαλέσει καρκίνο <αναφέρεται η οδός έκθεσης αν έχει αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από τις άλλες οδούς έκθεσης>.
H351	Ύποπτο για πρόκληση καρκίνου <αναφέρεται η οδός έκθεσης αν έχει αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από τις άλλες οδούς έκθεσης>.
H360	Μπορεί να βλάψει τη γονιμότητα ή το έμβρυο <αναφέρεται η ειδική περίπτωση εάν είναι γνωστή> <αναφέρεται η οδός έκθεσης αν έχει αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από τις άλλες οδούς έκθεσης>.

Φράσεις H	
Κωδικός δήλωσης επικινδυνότητας	Δήλωση επικινδυνότητας
H361	Ύποπτο για πρόκληση βλάβης στη γονιμότητα ή στο έμβρυο <αναφέρεται η ειδική περίπτωση εάν είναι γνωστή> <αναφέρεται η οδός έκθεσης αν έχει αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από τις άλλες οδούς έκθεσης>.
H362	Μπορεί να βλάψει τα βρέφη που τρέφονται με μητρικό γάλα.
H370	Προκαλεί βλάβες στα όργανα <ή αναφέρονται όλα τα όργανα που βλάπτονται, εάν είναι γνωστά> <αναφέρεται η οδός έκθεσης αν έχει αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από τις άλλες οδούς έκθεσης>.
H371	Μπορεί να προκαλέσει βλάβες στα όργανα <ή αναφέρονται όλα τα όργανα που βλάπτονται, εάν είναι γνωστά> <αναφέρεται η οδός έκθεσης αν έχει αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από τις άλλες οδούς έκθεσης>.
H372	Προκαλεί βλάβες στα όργανα <ή αναφέρονται όλα τα όργανα που βλάπτονται, εάν είναι γνωστά> ύστερα από παρατεταμένη ή επανειλημμένη έκθεση <αναφέρεται η οδός έκθεσης αν έχει αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από τις άλλες οδούς έκθεσης>.
H373	Μπορεί να προκαλέσει βλάβες στα όργανα <ή αναφέρονται όλα τα όργανα που βλάπτονται, εάν είναι γνωστά> ύστερα από παρατεταμένη ή επανειλημμένη έκθεση <αναφέρεται η οδός έκθεσης αν έχει αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από τις άλλες οδούς έκθεσης>.
H400	Πολύ τοξικό για τους υδρόβιους οργανισμούς.
H410	Πολύ τοξικό για τους υδρόβιους οργανισμούς, με μακροχρόνιες επιπτώσεις.
H411	Τοξικό για τους υδρόβιους οργανισμούς, με μακροχρόνιες επιπτώσεις.
H412	Επιβλαβές για τους υδρόβιους οργανισμούς, με μακροχρόνιες επιπτώσεις.
H413	Μπορεί να προκαλέσει μακροχρόνιες επιπτώσεις στους υδρόβιους οργανισμούς.

Πίνακας 7: Πρόσθετες δηλώσεις επικινδυνότητας EUH (European Hazard Statements)

	Συμπληρωματικές πληροφορίες επικινδυνότητας
Κωδικός δήλωσης επικινδυνότητας	Φυσικές ιδιότητες
EUH 001	Εκρηκτικό σε ξηρή κατάσταση.
EUH 014	Αντιδρά βίαια με νερό.
EUH 018	Κατά τη χρήση μπορεί να σχηματίσει εύφλεκτα/εκρηκτικά μείγματα ατμού-αέρος.
EUH 019	Μπορεί να σχηματίσει εκρηκτικά υπεροξειδία.
EUH 044	Κίνδυνος εκρήξεως εάν θερμανθεί υπό περιορισμό.
	Ιδιότητες που επηρεάζουν την υγεία
EUH 029	Σε επαφή με το νερό ελευθερώνονται τοξικά αέρια.
EUH 031	Σε επαφή με οξέα ελευθερώνονται τοξικά αέρια.
EUH 032	Σε επαφή με οξέα ελευθερώνονται πολύ τοξικά αέρια.
EUH 066	Παρατεταμένη έκθεση μπορεί να προκαλέσει ξηρότητα δέρματος ή σκάσιμο.
EUH 070	Τοξικό σε επαφή με τα μάτια.
EUH 071	Διαβρωτικό της αναπνευστικής οδού.
	Συμπληρωματικά στοιχεία επισήμανσης/πληροφορίες για ορισμένες ουσίες και μείγματα
EUH 201 EUH 201A	Περιέχει μόλυβδο. Να μη χρησιμοποιείται σε επιφάνειες που είναι πιθανόν να μασήσουν ή να πιπιλίσουν τα παιδιά. Προσοχή! Περιέχει μόλυβδο.
EUH 202	Κυανοακρυλική ένωση. Κίνδυνος. Κολλάει στην επιδερμίδα και στα μάτια μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα. Να φυλάσσεται μακριά από παιδιά.
EUH 203	Περιέχει χρώμιο (VI). Μπορεί να προκαλέσει αλλεργική αντίδραση.
EUH 204	Περιέχει ισοκυανικές ενώσεις. Μπορεί να προκαλέσει αλλεργική αντίδραση.

	Συμπληρωματικές πληροφορίες επικινδυνότητας
EUH 205	Περιέχει εποξειδικές ενώσεις. Μπορεί να προκαλέσει αλλεργική αντίδραση.
EUH 206	Προσοχή! Να μην χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με άλλα προϊόντα. Μπορεί να ελευθερωθούν επικίνδυνα αέρια (χλώριο).
EUH 207	Προσοχή! Περιέχει κάδμιο. Κατά τη χρήση αναπτύσσονται επικίνδυνες αναθυμιάσεις. Βλέπετε πληροφορίες του κατασκευαστή. Τηρείτε τις οδηγίες ασφαλείας.
EUH 208	Περιέχει <όνομα της ευαισθητοποιητικής ουσίας>. Μπορεί να προκαλέσει αλλεργική αντίδραση.
EUH 209 EUH 209A	Μπορεί να γίνει πολύ εύφλεκτο κατά τη χρήση. Μπορεί να γίνει εύφλεκτο κατά τη χρήση.
EUH 210	Δελτίο δεδομένων ασφαλείας παρέχεται εφόσον ζητηθεί.
EUH380	Μπορεί να προκαλέσει ενδοκρινική διαταραχή στον άνθρωπο.
EUH381	Ύποπτο για πρόκληση ενδοκρινικής διαταραχής στον άνθρωπο.
EUH 401	Για να αποφύγετε τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, ακολουθήστε τις οδηγίες χρήσης.
EUH430	Μπορεί να προκαλέσει ενδοκρινική διαταραχή στο περιβάλλον.
EUH431	Ύποπτο για πρόκληση ενδοκρινικής διαταραχής στο περιβάλλον.
EUH440	Συσσωρεύεται στο περιβάλλον και σε ζωντανούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένου του ανθρώπου.
EUH441	Συσσωρεύεται έντονα στο περιβάλλον και σε ζωντανούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένου του ανθρώπου.
EUH450	Μπορεί να προκαλέσει μακροχρόνια και διάχυτη μόλυνση υδάτινων πόρων.
EUH451	Μπορεί να προκαλέσει πολύ μακροχρόνια και διάχυτη μόλυνση υδάτινων πόρων.

Πίνακας 8: Δηλώσεις επικινδυνότητας με περαιτέρω διευκρινίσεις.

Κωδικός δήλωσης επικινδυνότητας	Δηλώσεις επικινδυνότητας με περαιτέρω διευκρινίσεις
H350i	Μπορεί να προκαλέσει καρκίνο διά της εισπνοής.
H360F	Μπορεί να βλάψει τη γονιμότητα.
H360D	Μπορεί να βλάψει το έμβρυο.
H361f	Ύποπτο για πρόκληση βλάβης στη γονιμότητα.
H361d	Ύποπτο για πρόκληση βλάβης στο έμβρυο.
H360FD	Μπορεί να βλάψει τη γονιμότητα. Μπορεί να βλάψει το έμβρυο.
H361fd	Ύποπτο για πρόκληση βλάβης στη γονιμότητα. Ύποπτο για πρόκληση βλάβης στο έμβρυο.
H360Fd	Μπορεί να βλάψει τη γονιμότητα. Ύποπτο για πρόκληση βλάβης στο έμβρυο.
H360Df	Μπορεί να βλάψει το έμβρυο. Ύποπτο για πρόκληση βλάβης στη γονιμότητα

Πίνακας 9: Δηλώσεις προφύλαξης (P - ΦΡΑΣΕΙΣ).

Φράσεις P	
Κωδικός προφύλαξης	Δήλωση προφύλαξης
P101	Εάν ζητήσετε ιατρική συμβουλή, να έχετε μαζί σας τον περιέκτη του προϊόντος ή την ετικέτα.
P102	Μακριά από παιδιά.
P103	Διαβάστε την ετικέτα πριν από τη χρήση.
P201	Εφοδιαστείτε με τις ειδικές οδηγίες πριν από τη χρήση.
P202	Μην το χρησιμοποιήσετε πριν διαβάσετε και κατανοήσετε τις οδηγίες προφύλαξης.
P210	Μακριά από θερμότητα, θερμές επιφάνειες, σπινθήρες, γυμνές φλόγες και άλλες πηγές ανάφλεξης. Μην καπνίζετε.
P211	Μην ψεκάζετε κοντά σε γυμνή φλόγα ή άλλη πηγή ανάφλεξης.
P220	Να φυλάσσεται μακριά από ενδύματα και άλλα καύσιμα υλικά.
P222	Να μην έρθει σε επαφή με τον αέρα.
P223	Μην επιτρέπεται την επαφή με το νερό.
P230	Να διατηρείται υγρό με ...
P231	Ο χειρισμός και η αποθήκευση του υλικού να γίνεται υπό αδρανές αέριο/....
P232	Προστετέψτε από την υγρασία.
P233	Να διατηρείται ο περιέκτης ερμητικά κλειστός.
P234	Να διατηρείται μόνο στην αρχική συσκευασία.
P235	Να διατηρείται δροσερό.
P240	Γείωση και ισοδυναμική σύνδεση του περιέκτη και του εξοπλισμού του δέκτη.
P241	Να χρησιμοποιείται αντiekρηκτικός εξοπλισμός [ηλεκτρολογικός/εξαερισμού/φωτιστικός/...].
P242	Να χρησιμοποιούνται μη σπινθηρογόνα εργαλεία.
P243	Λάβετε μέτρα για την αποτροπή ηλεκτροστατικών εκκενώσεων.
P244	Διατηρείτε τα κλείστρα και τους συνδέσμους καθαρά από λάδια και γράσα.

Φράσεις P	
Κωδικός προφύλαξης	Δήλωση προφύλαξης
P250	Να αποφεύγεται άλεση/κρούση/τριβή/....
P251	Να μην τρυπηθεί ή καεί ακόμη και μετά τη χρήση.
P260	Μην αναπνέετε σκόνη/αναθυμιάσεις/αέρια/σταγονίδια/ατμούς/εκνεφώματα.
P261	Αποφεύγετε να αναπνέετε σκόνη/αναθυμιάσεις/αέρια/σταγονίδια/ατμούς/εκνεφώματα.
P262	Να μην έρθει σε επαφή με τα μάτια, με το δέρμα ή με τα ρούχα.
P263	Αποφεύγετε την επαφή στη διάρκεια της εγκυμοσύνης και της γαλουχίας.
P264	Πλύνετε ... σχολαστικά μετά το χειρισμό.
P270	Μην τρώτε, πίνετε ή καπνίζετε, όταν χρησιμοποιείτε αυτό το προϊόν.
P271	Να χρησιμοποιείται μόνο σε ανοικτό ή καλά αεριζόμενο χώρο.
P272	Τα μολυσμένα ενδύματα εργασίας δεν πρέπει να βγαίνουν από το χώρο εργασίας.
P273	Να αποφεύγεται η ελευθέρωση στο περιβάλλον.
P280	Να φοράτε προστατευτικά γάντια/προστατευτικά ενδύματα/μέσα ατομικής προστασίας για τα μάτια/πρόσωπο.
P282	Να φοράτε μονωτικά γάντια και προστατευτικό κάλυμμα προσώπου ή εξοπλισμό προστασίας ματιών.
P283	Να φοράτε αντιπυρικό ρουχισμό ή ρουχισμό με επιβραδυντικό φλόγας.
P284	[Σε περίπτωση ανεπαρκούς αερισμού] χρησιμοποιήστε μέσα ατομικής προστασίας της αναπνοής.
P231 + P232	Ο χειρισμός και η αποθήκευση του υλικού να γίνεται υπό αδρανές αέριο/ Προστασία από την υγρασία.
P301	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΑΤΑΠΟΣΗΣ:
P302	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΤΟ ΔΕΡΜΑ:
P303	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΤΟ ΔΕΡΜΑ (ή με τα μαλλιά):
P304	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΙΣΠΝΟΗΣ:
P305	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ:

Φράσεις P	
Κωδικός προφύλαξης	Δήλωση προφύλαξης
P306	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΤΑ ΡΟΥΧΑ:
P308	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ έκθεσης ή πιθανής έκθεσης:
P310	Καλέστε αμέσως το ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΩΝ/γιατρό/....
P311	Καλέστε το ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΩΝ/γιατρό/....
P312	Καλέστε το ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΩΝ / γιατρό /..., αν αισθανθείτε αδιαθεσία.
P313	Συμβουλευθείτε/Επισκεφθείτε γιατρό.
P314	Συμβουλευθείτε/Επισκεφθείτε γιατρό εάν αισθανθείτε αδιαθεσία.
P315	Συμβουλευθείτε/Επισκεφθείτε αμέσως γιατρό.
P320	Χρειάζεται επειγόντως ειδική αγωγή (βλέπε ... στην ετικέτα).
P321	Χρειάζεται ειδική αγωγή (βλέπε ... στην ετικέτα).
P330	Ξεπλύνετε το στόμα.
P331	ΜΗΝ προκαλέσετε εμετό.
P332	Εάν παρατηρηθεί ερεθισμός του δέρματος:
P333	Εάν παρατηρηθεί ερεθισμός του δέρματος ή εμφανιστεί εξάνθημα:
P334	Βυθίστε σε δροσερό νερό [ή τυλίξτε με βρεγμένους επιδέσμους].
P335	Αφαιρέστε προσεκτικά τα σωματίδια που έχουν μείνει στο δέρμα.
P336	Ξεπαγώστε τα παγωμένα μέρη με χλιαρό νερό. Μην τρίβετε την περιοχή που πάγωσε.
P337	Εάν δεν υποχωρεί ο οφθαλμικός ερεθισμός:
P338	Εάν υπάρχουν φακοί επαφής, αφαιρέστε τους, εφόσον είναι εύκολο. Συνεχίστε να ξεπλένετε.
P340	Μεταφέρετε τον παθόντα στον καθαρό αέρα και αφήστε τον να ξεκουραστεί σε στάση που διευκολύνει την αναπνοή.
P342	Εάν παρουσιάζονται αναπνευστικά συμπτώματα:
P351	Ξεπλύνετε προσεκτικά με νερό για αρκετά λεπτά.
P352	Πλύντε με άφθονο νερό/....
P353	Ξεπλύνετε την επιδερμίδα με νερό [ή στο ντους].
P360	Ξεπλύνετε αμέσως τα μολυσμένα ρούχα και την επιδερμίδα με άφθονο νερό πριν αφαιρέσετε τα ρούχα.

Φράσεις P	
Κωδικός προφύλαξης	Δήλωση προφύλαξης
P361	Βγάλτε αμέσως όλα τα μολυσμένα ρούχα.
P362	Βγάλτε τα μολυσμένα ρούχα.
P363	Πλύνετε τα μολυσμένα ενδύματα πριν τα ξαναχρησιμοποιήσετε.
P364	Και πλύντε τα πριν τα ξαναχρησιμοποιήσετε
P370	Σε περίπτωση πυρκαγιάς:
P371	Σε περίπτωση σοβαρής πυρκαγιάς και εάν πρόκειται για μεγάλες ποσότητες:
P372	Κίνδυνος έκρηξης.
P373	ΜΗΝ προσπαθείτε να σβήσετε την πυρκαγιά, όταν η φωτιά πλησιάζει σε εκρηκτικά.
P375	Προσπαθήστε να σβήσετε την πυρκαγιά από απόσταση, επειδή υπάρχει κίνδυνος έκρηξης.
P376	Σταματήστε τη διαρροή, εφόσον δεν υπάρχει κίνδυνος.
P377	Διαρροή φλεγόμενου αερίου: Μην την σβήσετε, εκτός εάν μπορείτε να σταματήσετε τη διαρροή χωρίς κίνδυνο.
P378	Χρησιμοποιήστε... για να κατασβήσετε.
P380	Εκκενώστε την περιοχή.
P381	Σε περίπτωση διαρροής, εξαλείψτε όλες τις πηγές ανάφλεξης.
P390	Σκουπίστε τη χυμένη ποσότητα για να προλάβετε υλικές ζημιές.
P391	Μαζέψτε τη χυμένη ποσότητα.
P301 + P310	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΑΤΑΠΟΣΗΣ: καλέστε αμέσως το ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΩΝ/γιατρό/....
P301 + P312	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΑΤΑΠΟΣΗΣ: Καλέστε το ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΩΝ/γιατρό/..., αν αισθανθείτε αδιαθεσία.
P301 + P330 + P331	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΑΤΑΠΟΣΗΣ: Ξεπλύνετε το στόμα. ΜΗΝ προκαλέσετε εμετό.
P302 + P334	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΤΟ ΔΕΡΜΑ: Βυθίστε σε δροσερό νερό ή τυλίξτε με βρεγμένους επιδέσμους.
P302 + P352	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΤΟ ΔΕΡΜΑ: Πλύντε με άφθονο νερό/....

Φράσεις P	
Κωδικός προφύλαξης	Δήλωση προφύλαξης
P303 + P361 + P353	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΤΟ ΔΕΡΜΑ (ή με τα μαλλιά): Βγάλτε αμέσως όλα τα μολυσμένα ρούχα. Ξεπλύνετε την επιδερμίδα με νερό [ή στο ντους].
P304 + P340	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΙΣΠΝΟΗΣ: Μεταφέρατε τον παθόντα στον καθαρό αέρα και αφήστε τον να ξεκουραστεί σε στάση που διευκολύνει την αναπνοή.
P305 + P351 + P338	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ: Ξεπλύνετε προσεκτικά με νερό για αρκετά λεπτά. Αν υπάρχουν φακοί επαφής, αφαιρέστε τους, αν είναι εύκολο. Συνεχίστε να ξεπλένετε.
P306 + P360	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΤΑ ΡΟΥΧΑ: Ξεπλύντε αμέσως τα μολυσμένα ρούχα και την επιδερμίδα με άφθονο νερό πριν αφαιρέσετε τα ρούχα.
P308 + P313	ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ έκθεσης ή πιθανότητας έκθεσης: Συμβουλευθείτε/Επισκεφθείτε γιατρό.
P332 + P313	Εάν παρατηρηθεί ερεθισμός του δέρματος: Συμβουλευθείτε/Επισκεφθείτε γιατρό.
P333 + P313	Εάν παρατηρηθεί ερεθισμός του δέρματος ή εμφανιστεί εξάνθημα: Συμβουλευθείτε/Επισκεφθείτε γιατρό.
P337 + P313	Εάν δεν υποχωρεί ο οφθαλμικός ερεθισμός: Συμβουλευθείτε/Επισκεφθείτε γιατρό.
P342 + P311	Εάν παρουσιάζονται αναπνευστικά συμπτώματα: Καλέστε το ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΩΝ/γιατρό/....
P370 + P376	Σε περίπτωση πυρκαγιάς: Σταματήστε τη διαρροή, εφόσον δεν υπάρχει κίνδυνος.
P370 + P378	Σε περίπτωση πυρκαγιάς: Χρησιμοποιήστε... για να κατασβήσετε.
P370 + P380 + P375	Σε περίπτωση πυρκαγιάς: Εκκενώστε την περιοχή. Προσπαθήστε να σβήσετε την πυρκαγιά από απόσταση, επειδή υπάρχει κίνδυνος έκρηξης.
P371 + P380 + P375	Σε περίπτωση σοβαρής πυρκαγιάς και εάν πρόκειται για μεγάλες ποσότητες: Εκκενώστε την περιοχή. Προσπαθήστε να σβήσετε την πυρκαγιά από απόσταση, επειδή υπάρχει κίνδυνος έκρηξης.
P401	Αποθηκεύεται σύμφωνα με... .
P402	Αποθηκεύεται σε στεγνό μέρος.

Φράσεις P	
Κωδικός προφύλαξης	Δήλωση προφύλαξης
P403	Αποθηκεύεται σε καλά αεριζόμενο χώρο.
P404	Φυλάσσεται σε κλειστό περιέκτη.
P405	Φυλάσσεται κλειδωμένο.
P406	Αποθηκεύεται σε ανθεκτικό στη διάβρωση/... περιέκτη με ανθεκτική εσωτερική επένδυση.
P407	Να υπάρχει κενό αέρος μεταξύ των σωρών ή παλετών.
P410	Να προστατεύεται από τις ηλιακές ακτίνες.
P411	Αποθηκεύεται σε θερμοκρασίες που δεν υπερβαίνουν τους ... °C/... °F.
P412	Να μην εκτίθεται σε θερμοκρασίες που υπερβαίνουν τους 50 °C/122°F.
P413	Οι σωροί χύδην με βάρος άνω των ... kg/... lbs αποθηκεύονται σε θερμοκρασίες που δεν υπερβαίνουν τους ... °C/... °F.
P420	Αποθηκεύεται χωριστά.
P402 + P404	Αποθηκεύεται σε στεγνό μέρος. Φυλάσσεται σε κλειστό περιέκτη.
P403 + P233	Αποθηκεύεται σε καλά αεριζόμενο χώρο. Ο περιέκτης διατηρείται ερμητικά κλειστός.
P403 + P235	Αποθηκεύεται σε καλά αεριζόμενο χώρο. Διατηρείται δροσερό.
P410 + P403	Να προστατεύεται από τις ηλιακές ακτίνες. Αποθηκεύεται σε καλά αεριζόμενο χώρο.
P410 + P412	Να προστατεύεται από τις ηλιακές ακτίνες. Να μην εκτίθεται σε θερμοκρασίες που υπερβαίνουν τους 50 °C/122°F.
P501	Διάθεση του περιεχομένου/περιέκτη σε ...
P502	Ανατρέξτε στον παρασκευαστή ή τον προμηθευτή για πληροφορίες όσον αφορά την ανάκτηση ή την ανακύκλωση
P503	Συμβουλευτείτε τον παραγωγό/προμηθευτή/... για πληροφορίες όσον αφορά την απόρριψη/ανάκτηση/ ανακύκλωση

Ετικέτα

Σύμφωνα με τον κανονισμό CLP, μια ουσία ή ένα μείγμα που έχει ταξινομηθεί ως επικίνδυνο πρέπει να φέρει επισήμανση.

Η ετικέτα πρέπει να είναι σταθερά επικολλημένη σε μία ή περισσότερες από τις επιφάνειες της συσκευασίας και να διαβάζεται οριζόντια όταν η συσκευασία είναι τοποθετημένη κανονικά. Τα στοιχεία επισήμανσης και ειδικότερα τα εικονογράμματα κινδύνου:

- ⇒ πρέπει να ξεχωρίζουν σαφώς από το φόντο
- ⇒ να έχουν επαρκές μέγεθος και αποστάσεις ώστε να είναι ευανάγνωστα
- ⇒ να αναγράφονται ευδιάκριτα και ανεξίτηλα.

Δεν απαιτείται χωριστή ετικέτα όταν τα στοιχεία επισήμανσης φαίνονται σαφώς στην ίδια τη συσκευασία.

Η ετικέτα θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- ⇒ Το όνομα, τη διεύθυνση και τον αριθμό τηλεφώνου του προμηθευτή ή των προμηθευτών.
- ⇒ Την ονομαστική ποσότητα της ουσίας ή του μείγματος στις συσκευασίες που διατίθενται στο ευρύ κοινό (εκτός εάν η ποσότητα αυτή αναφέρεται σε άλλο σημείο της συσκευασίας).
- ⇒ Τους αναγνωριστικούς κωδικούς του προϊόντος.
- ⇒ Ανάλογα με την περίπτωση, εικονογράμματα επικινδυνότητας, προειδοποιητικές λέξεις, δηλώσεις επικινδυνότητας, δηλώσεις προφύλαξης και συμπληρωματικές πληροφορίες που απαιτούνται βάσει άλλης νομοθεσίας.

Εικόνα 8: Παράδειγμα ετικέτας



Οδική μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων

Εισαγωγή

Οι εθνικές και διεθνείς οδικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων στον ευρωπαϊκό χώρο διέπονται από την «Ευρωπαϊκή Συμφωνία για τη Διεθνή Οδική Μεταφορά Επικίνδυνων Εμπορευμάτων», γνωστή ως «Συμφωνία ADR» (ADR = Accord relatif au transport international des marchandises Dangereuses par Route). Η Συμφωνία υπογράφηκε στη Γενεύη το 1957 από την Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη και τέθηκε σε ισχύ στις 29 Ιανουαρίου 1968. Περιλαμβάνει διατάξεις που μεταξύ άλλων αφορούν στην ταξινόμηση των εμπορευμάτων, στις διαδικασίες αποστολής, στις απαιτήσεις για την κατασκευή και τον έλεγχο των συσκευασιών, των δεξαμενών κ.λπ., στις συνθήκες μεταφοράς, φόρτωσης, εκφόρτωσης, διαχείρισης, στις απαιτήσεις για τα πληρώματα και το όχημα. Οι διατάξεις της τροποποιούνται - επικαιροποιούνται συνήθως ανά διετία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για πρώτη φορά αποδέχεται και ενσωματώνει τη Συμφωνία ADR στην Οδηγία 94/55/EK και στη συνέχεια όλες τις αναθεωρήσεις της σε αντίστοιχες Ευρωπαϊκές Οδηγίες. Ακόμη, με την Οδηγία 95/50/EK προχωρεί στο δειγματοληπτικό έλεγχο των οχημάτων που μεταφέρουν επικίνδυνα εμπορεύματα για τον έλεγχο εφαρμογής της Συμφωνίας. Η Ελλάδα επικύρωσε τη Συμφωνία ADR με τον Ν.1741/1987 και εναρμονίστηκε με την οδηγία 94/55/EK με το Π.Δ. 104/99.

Η αναθεώρηση της Συμφωνίας του 2025 προσαρμόστηκε στην ελληνική νομοθεσία με την Υ.Α. 108477/2025⁵.

⁵ Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/68/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με τις εσωτερικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων, όπως τα παραρτήματά της προσαρμόστηκαν στην επιστημονική και τεχνική πρόοδο με την κατ' εξουσιοδότηση οδηγία (ΕΕ) 2025/149 της Επιτροπής της 15ης Νοεμβρίου 2024 για την τροποποίηση των παραρτημάτων της οδηγίας 2008/68/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, με στόχο την προσαρμογή τους στην επιστημονική και τεχνική πρόοδο και άλλες διατάξεις.

Πίνακας 10: Αντιστοιχία Συμφωνίας ADR, Ευρωπαϊκών Οδηγιών και ελληνικής νομοθεσίας.

Συμφωνία ADR	Ευρωπαϊκή Οδηγία	Ελληνική Νομοθεσία
1978	Κύρωση της Συμφωνίας	N. 1741/1987
1985	Αποδοχή αναθεωρημένου κειμένου	Υ.Α. 50941/40/1990
1995	Αποδοχή Πρωτοκόλλου τροποποίησης του 1993	Υ.Α. 71538/2868/1997
1993	Αποδοχή αναθεώρησης 1995	Υ.Α. Φ.101/40062/4881/2007
	94/55/EK	Π.Δ. 104/1999
1997	96/86/EK	Κ.Υ.Α. Φ 2/21099/1700/2000
1999	1999/47/EK	Κ.Υ.Α. 21736/2092/99/2001
2000	2000/61/EK	Κ.Υ.Α. 73368/3230/2000/2001/2002
2001	2001/7/EK	Κ.Υ.Α. οικ. 47368/2522/2004
2003	2003/28/EK	Κ.Υ.Α. 19403/1388/08/2008
2005	2004/111/EK	Κ.Υ.Α. 19403/1388/08/2008
2007	2006/89/EK	Κ.Υ.Α. 19403/1388/08/2008
2009	2008/68/EK	Κ.Υ.Α. 35043/2524/2010
2011	61/2010/EK	Κ.Υ.Α. 52167/4683/2012
2013	2012/45/EE	Κ.Υ.Α. 40955/4862/2013
2015	2014/103/EE	Κ.Υ.Α. Γ1/20655/2897/2015
2017	2016/2309/EK	Κ.Υ.Α. Γ5/22039/2825/2017
2019	2018/1846/EK	Κ.Υ.Α. Γ5/48222/2474/2019
2021	2020/1833/EK	Κ.Υ.Α. Γ5/145078/2021
2023	2022/2407/EK	Κ.Υ.Α. 200035/2023
2025	2025/149/EK	Κ.Υ.Α. 108477/2025

N.: νόμος, Π.Δ.: προεδρικό διάταγμα, Υ.Α.: υπουργική απόφαση, Κ.Υ.Α.: κοινή υπουργική απόφαση

Στις ενότητες που ακολουθούν γίνεται μια συνοπτική αναφορά στην κατάταξη επικίνδυνων εμπορευμάτων, τη σήμανση και επισήμανση. Δεν περιλαμβάνεται αναλυτική παρουσίαση της σχετικής νομοθεσίας.

Κατάταξη επικίνδυνων εμπορευμάτων

Τα επικίνδυνα εμπορεύματα ταξινομούνται βάσει των επικίνδυνων ιδιοτήτων τους και ομαδοποιούνται σε κλάσεις. Τα είδη των εμπορευμάτων που ανήκουν σε κάθε κλάση παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 11: Κατάταξη επικίνδυνων εμπορευμάτων (παράγρ. 2.1.1.1. ΥΑ 108477/2025).

Κλάση 1	Εκρηκτικές ουσίες και είδη
Κλάση 2	Αέρια
Κλάση 3	Εύφλεκτα υγρά
Κλάση 4.1	Εύφλεκτα στερεά, αυτενεργές ουσίες, πολυμεριζόμενες ουσίες και στερεά απευαισθητοποιημένα εκρηκτικά
Κλάση 4.2	Ουσίες με πιθανότητα αυθόρμητης καύσης (αυτανάφλεξης)
Κλάση 4.3	Ουσίες που σε επαφή με νερό εκλύουν εύφλεκτα αέρια
Κλάση 5.1	Οξειδωτικές ουσίες
Κλάση 5.2	Οργανικά Υπεροξειδία
Κλάση 6.1	Τοξικές ουσίες
Κλάση 6.2	Μολυσματικές ουσίες
Κλάση 7	Ραδιενεργά υλικά
Κλάση 8	Διαβρωτικές ουσίες
Κλάση 9	Διάφορες επικίνδυνες ουσίες και είδη

Σήμανση και επισήμανση

Όλες οι συσκευασίες και τα οχήματα με τα οποία μεταφέρονται επικίνδυνες ύλες πρέπει να φέρουν ειδικές σημάνσεις για τον προσδιορισμό των επικίνδυνων ιδιο-

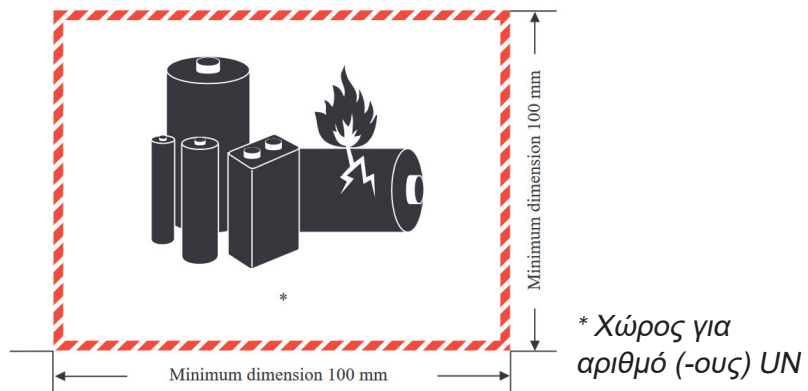
τήτων της μεταφερόμενης ύλης. Οι σχεδτικές προδιαγραφές περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 5.2 της ΥΑ 108477/2025. Εδεκτικά στην συνέχεια ακολουθούν ορισμένες πληροφορίες.

Σήμα μπαταρίας

Κόλα⁶ που περιέχουν στοιχεία ή μπαταρίες λιθίου ή στοιχεία ή μπαταρίες ιόντων νατρίου που προετοιμάζονται σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις 188 ή 400 του Κεφαλαίου 3.3 της Υ.Α. 108477/2025, θα φέρουν σήμα όπως εμφανίζεται στο σχήμα παρακάτω (5.2.1.9.2. της της Υ.Α. 108477/2025).

Το σήμα θα δείχνει τον αριθμό UN μετά από τα γράμματα «UN» δηλ. «UN 3090» για μεταλλικά στοιχεία λιθίου ή μπαταρίες ή «UN 3480» για στοιχεία ιόντων λιθίου ή μπαταρίες. Το σήμα θα δείχνει τον αριθμό UN μετά από τα γράμματα «UN» δηλ. «UN 3090» για στοιχεία ή μπαταρίες μετάλλου λιθίου, «UN 3480» για στοιχεία ή μπαταρίες ιόντων λιθίου ή «UN 3551» για στοιχεία ή μπαταρίες ιόντων νατρίου. Όπου τα στοιχεία ή οι μπαταρίες περιέχονται ή είναι συσκευασμένες με εξοπλισμό, ο αριθμός UN μετά από τα γράμματα «UN» δηλ. «UN 3091», «UN 3481» ή «UN 3552» κατά περίπτωση, θα πρέπει να επιδεικνύεται. Όταν το κόλο περιέχει στοιχεία ή μπαταρίες που είναι καταχωρισμένες με διαφορετικούς αριθμούς UN, όλοι οι εφαρμόσιμοι αριθμοί UN θα καταδεικνύονται με ένα ή περισσότερα σήματα.

Εικόνα 9: Σήμα Μπαταρίας (παράγρ. 5.2.1.9.2. ΥΑ 108477/2025).



⁶ Ο όρος «Κόλο» προέρχεται από την ιταλική λέξη *collo* που σημαίνει πακέτο/δέμα. Στη νομοθεσία αναφέρεται ο όρος «Κόλο» στον ορισμό του πακέτου (*pachage*) στην παράγραφο 1.2.1 της ΥΑ 108477/2025.

Ετικέτες

Οι ετικέτες πρέπει να ικανοποιούν συγκεκριμένες προδιαγραφές και να συμμορφώνονται, όσον αφορά στο χρώμα, τα σύμβολα και τη γενική μορφή, με τα υποδείγματα που φαίνονται στην 5.2.2.2.2. της ΥΑ 108477/2025. Αντίστοιχα πρότυπα που απαιτούνται για άλλους τρόπους μεταφοράς, με μικρές παραλλαγές που δεν επηρεάζουν την καταφανή έννοια της ετικέτας, είναι επίσης αποδεκτά.

Πίνακας 12: Δείγματα ετικετών (5.2.2.2.2. ΥΑ 108477/2025).

Κλάση 1 Εκρηκτικές ουσίες και αντικείμενα 		
Υποδιαίρεσεις 1.1, 1.2 και 1.3 	Υποδιαίρεσεις 1.4, 1.5 και 1.6 	
Κλάση 2 Αέρια		
(Αριθμ.2.1) Εύφλεκτα αέρια 	(Αριθμ.2.2) Μη εύφλεκτα, μη τοξικά αέρια 	(Αριθμ.2.3) Τοξικά αέρια 

Κλάση 3 Εύφλεκτα υγρά 		
Κλάση 4.1 Εύφλεκτα στερεά, αντιδραστικές (αυτενεργές) ουσίες, πολυμεριζόμενες ουσίες και στερεά απευαισθητοποιημένα εκρηκτικά 	Κλάση 4.2 Ουσίες που υπόκεινται σε αυτόματη καύση 	Κλάση 4.3 Ουσίες οι οποίες σε επαφή με το νερό, εκλύουν εύφλεκτα αέρια 
Κλάση 5.1 Οξειδωτικές ουσίες 	Κλάση 5.2 Οργανικά υπεροξειδία 	

Κλάση 6.1 Τοξικές ουσίες 	Κλάση 6.2 Μολυσματικές ουσίες 	
Κλάση 7 Ραδιενεργά υλικά		
(Αριθμ. 7A) Κατηγορία I –ΛΕΥΚΗ 	(Αριθμ. 7B) Κατηγορία II – ΚΙΤΡΙΝΗ 	
(Αριθμ. 7C) Κατηγορία III –ΚΙΤΡΙΝΗ 	(Αριθμ. 7E) Κλάση 7 Σχάσιμο υλικό 	

Κλάση 8 Διαβρωτικές ουσίες 		
Κλάση 9 Διάφορες επικίνδυνες ουσίες και είδη 		
Κλάση 9A 		

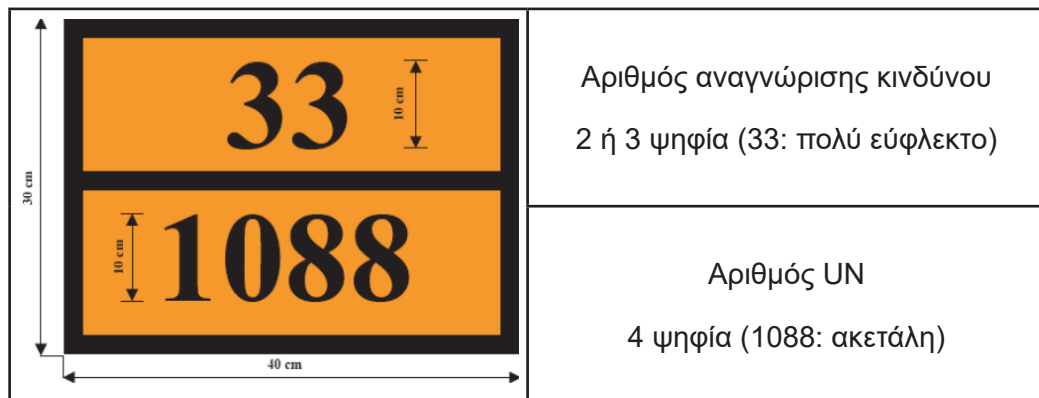
Σήμανση με πινακίδα χρώματος πορτοκαλί

Οι μεταφορικές μονάδες που μεταφέρουν επικίνδυνα υλικά πρέπει να φέρουν σε κάθετο επίπεδο δύο ορθογώνιες πινακίδες χρώματος πορτοκαλί. Πρέπει να είναι τοποθετημένες η μία στο εμπρόσθιο και η άλλη στο οπίσθιο μέρος της μεταφορικής μονάδας, και οι δύο κάθετες στο διαμήκη άξονα της μονάδας μεταφοράς και να είναι καθαρά ορατές.

Οι πορτοκαλί πινακίδες φέρουν τον αριθμό αναγνώρισης του κινδύνου και τον αριθμό αναγνώρισης της επικίνδυνης ύλης. Οι πορτοκαλί πινακίδες έχουν την

παρακάτω μορφή:

Εικόνα 10: Παράδειγμα πορτοκαλί πινακίδας για μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων (παράγρ. 5.3.2.2.3. ΥΑ 108477/2025).



Ο αριθμός αναγνώρισης κινδύνου αποτελείται από δύο ή τρεις αριθμούς. Γενικά, οι αριθμοί υποδεικνύουν τους κινδύνους που περιλαμβάνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 13: Σημασία των αριθμών αναγνώρισης κινδύνου (βλ. 5.3.2.3.1. ΥΑ 108477/2025).

2	Εκπομπή αερίου λόγω της πίεσης ή της χημικής αντίδρασης
3	Ευφλεκτότητα υγρών (ατμών) και αερίων ή αυτό-θερμαινόμενων υγρών
4	Ευφλεκτότητα στερεών ή αυτό-θερμαινόμενων στερεών
5	Οξειδωτική (που διευκολύνει τη φωτιά) επίδραση
6	Τοξικότητα ή κίνδυνος μόλυνσης
7	Ραδιενέργεια
8	Διαβρωτικότητα
9	Κίνδυνος αυθόρμητης βίαιης αντίδρασης (συμπεριλαμβάνει την πιθανότητα επακόλουθου κινδύνου από τη φύση μίας ουσίας του όπως αντίδραση έκρηξης, διάσπασης και πολυμερισμού, επακόλουθο της απελευθέρωσης αξιοσημείωτης ποσότητας θερμότητας ή εύφλεκτων και/ή τοξικών αερίων).

Διπλασιασμός αριθμητικού συμβόλου φανερώνει αύξηση του συγκεκριμένου κινδύνου.

Όπου ο κίνδυνος που συνδέεται με μία ουσία μπορεί να υποδειχθεί επαρκώς από έναν μόνο αριθμό, αυτός ακολουθείται από το μηδέν (0).

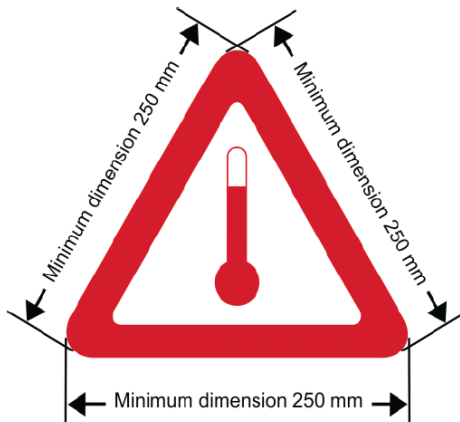
Οι ακόλουθοι συνδυασμοί αριθμών, ωστόσο, έχουν ένα ειδικό νόημα : 22, 323, 333, 362, 382, 423, 44, 446, 462, 482, 539, 606, 623, 642, 823, 842, 90 και 99 (βλ. παράγραφο 5.3.2.3.2 ΥΑ 200035/2023).

Αν ο αριθμός αναγνώρισης κινδύνου φέρει ως πρόθεμα το γράμμα «X», αυτό υποδεικνύει ότι η ουσία θα αντιδράσει επικίνδυνα με το νερό. Για τέτοιες ουσίες, το νερό μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο μετά από έγκριση ειδικών.

Σήμα ουσίας σε αυξημένη θερμοκρασία

Βυτιοφόρες άμαξες, εμπορευματοκιβώτια-δεξαμενές κ.ά., που περιέχουν ουσίες που μεταφέρονται ή παραδίδονται για μεταφορά σε υγρή κατάσταση στους πάνω από 100°C, ή σε στερεά κατάσταση στους ή πάνω από τους 240°C, φέρουν το ακόλουθο σήμα.

Εικόνα 11: Σήμα ουσίας με αυξημένη θερμοκρασία (παράγρ. 5.3.3. ΥΑ 108477/2025).



Σήμα για μεταφορά σε αυξημένη θερμοκρασία

Αναφορές

1. European Commission: Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, [Non-binding guidelines regarding Directive 92/58/EEC – Safety and/or health signs at work](#), Publications Office of the European Union, 2022
2. UNECE (The United Nations Economic Commission for Europe), [About the ADR](#)
3. Γεωργιάδου Ε., Δοντάς Σ., [Χημικός κίνδυνος: μάθε και προστάτευσε τον εαυτό σου και τους γύρω σου!](#), εκδ. ΕΛΙΝΥΑΕ, 2019
4. Δοντάς Σ., Γεωργιάδου Ε. Βαγιόκας Ν., [Σήμανση ασφάλειας και υγείας](#), εκδ. ΕΛΙΝΥΑΕ, 2008
5. [Εισαγωγική καθοδήγηση σχετικά με τον κανονισμό CLP](#), εκδ. 3.0, Ιανουάριος 2019
6. ΕΛΙΝΥΑΕ: Θέματα υγείας και ασφάλειας, [Ακτινοβολία](#)
7. ΕΛΙΝΥΑΕ: Θέματα υγείας και ασφάλειας, [Αμίαντος](#)
8. ΕΛΙΝΥΑΕ: Θέματα υγείας και ασφάλειας, [Βιολογικοί Παράγοντες](#)
9. ΕΛΙΝΥΑΕ: Θέματα υγείας και ασφάλειας, [Πυροπροστασία](#)
10. ΕΛΙΝΥΑΕ: Θέματα υγείας και ασφάλειας, [Χημικές ουσίες](#)
11. [Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων \(ECHA\)](#)
12. [Πανελλήνιος Σύλλογος Συμβούλων Ασφαλούς Μεταφοράς Επικίνδυνων Εμπορευμάτων](#)
13. Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, [Μεταφορές Επικίνδυνων Εμπορευμάτων \(ADR\)](#)

Νομοθεσία

1. [Ν. 3850/2010 \(ΦΕΚ 84/Α` 2.6.2010\)](#), Κύρωση του κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων
2. [Π.Δ. 16/1996 \(ΦΕΚ 10/Α` 18.1.1996\)](#), Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας σε συμμόρφωση με την οδηγία 89/654/ΕΟΚ
3. [Π.Δ. 105/1995 \(ΦΕΚ 67/Α` 10.4.1995\)](#), Ελάχιστες προδιαγραφές για την σήμανση ασφάλειας ή/ και υγείας στην εργασία σε συμμόρφωση με την Οδηγία 92/58/ΕΟΚ, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.
4. [Κανονισμός \(ΕΚ\) αριθ. 1272/2008](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων, την τροποποίηση και την κατάργηση των οδηγιών 67/548/ΕΟΚ και 1999/45/ΕΚ και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). (Κανονισμός CLP)
5. [Κανονισμός \(ΕΚ\) αριθ. 1907/2006](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1488/94 της Επιτροπής καθώς και της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 91/155/ΕΟΚ, 93/67/ΕΟΚ, 93/105/ΕΚ και 2000/21/ΕΚ. (Κανονισμός REACH)
6. [Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός \(ΕΕ\) 2023/707](#) της Επιτροπής της 19ης Δεκεμβρίου 2022 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ)

αριθ. 1272/2008 όσον αφορά τις τάξεις κινδύνου και τα κριτήρια για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

7. [Υ.Α. 108477/2025 \(ΦΕΚ 3348/Β` 30.6.2025\)](#) Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/68/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με τις εσωτερικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων, όπως τα παραρτήματά της προσαρμόστηκαν στην επιστημονική και τεχνική πρόοδο με την κατ' εξουσιοδότηση οδηγία (ΕΕ) 2025/149 της Επιτροπής της 15ης Νοεμβρίου 2024 για την τροποποίηση των παραρτημάτων της οδηγίας 2008/68/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, με στόχο την προσαρμογή τους στην επιστημονική και τεχνική πρόοδο και άλλες διατάξεις
8. [Π.Δ. 212/2006 \(ΦΕΚ 212/Α` 9.10.2006\)](#), Προστασία των εργαζομένων που εκτίθενται σε αμίαντο κατά την εργασία, σε συμμόρφωση με την οδηγία 83/477/ΕΟΚ του Συμβουλίου, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/382/ΕΟΚ του Συμβουλίου και την οδηγία 2003/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
9. [Π.Δ. 48/2024 \(ΦΕΚ 136/Β` 20.8.2024\)](#), Προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες, μεταλλαξιογόνους παράγοντες ή τοξικές για την αναπαραγωγή ουσίες κατά την εργασία, σε εναρμόνιση με την οδηγία 2004/37/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004, όπως έχει τροποποιηθεί με τις οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2014/27/ΕΕ της 26ης Φεβρουαρίου 2014, 2017/2398/ΕΕ της 12ης Δεκεμβρίου 2017, 2019/130/ΕΕ της 16ης Ιανουαρίου 2019, 2019/983/ΕΕ της 5ης Ιουνίου 2019 και 2022/431/ΕΕ της 9ης Μαρτίου 2022 - Τροποποίηση του π.δ. 307/1986 «Προστασία της υγείας των εργαζομένων που εκτίθενται σε ορισμένους χημικούς παράγοντες κατά τη διάρκεια της εργασίας τους» (Α' 135) και του π.δ. 338/2001 «Προστασία της υγείας και ασφαλείας των εργαζομένων κατά την εργασία από κινδύνους οφειλόμενους σε χημικούς παράγοντες» (Α' 227, διόρθ. σφαλμ. Α' 259)
10. [Π.Δ. 102/2020 \(ΦΕΚ 244/Α` 7.12.2020\)](#), Προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσής τους σε βιολογικούς

παράγοντες κατά την εργασία σε συμμόρφωση με την οδηγία 2000/54/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όπως έχει τροποποιηθεί με τις οδηγίες 2019/1833/ΕΕ και 2020/739/ΕΕ της Επιτροπής (Ε.Ε. L 262/17.10.2000, L 279/31.10.2019 και L 175/04.06.2020)

11. [Π.Δ. 101/2018 \(ΦΕΚ 194/Α` 20.11.2018\)](#), Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2013/59/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 5ης Δεκεμβρίου 2013, για τον καθορισμό βασικών προτύπων ασφάλειας για την προστασία από τους κινδύνους που προκύπτουν από τις ιοντίζουσες ακτινοβολίες και την κατάργηση των Οδηγιών 89/618/Ευρατόμ 90/641/Ευρατόμ, 96/29/Ευρατόμ, 97/43/Ευρατόμ και 2003/122/Ευρατόμ (ΕΕ L13/17.1.2014) - Θέσπιση Κανονισμών Ακτινοπροστασίας
12. [Π.Δ. 120/2016 \(ΦΕΚ 203/Α` 26.10.2016\)](#), Εναρμόνιση με την οδηγία 2013/35/ΕΕ «περί των ελαχίστων απαιτήσεων υγείας και ασφάλειας όσον αφορά την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (ηλεκτρομαγνητικά πεδία) (20ή ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) και περί καταργήσεως της οδηγίας 2004/40/ΕΚ» (ΕΕ L179/1 της 29.06.2013)
13. [Π.Δ. 149/2006 \(ΦΕΚ 159/Α` 28.7.2006\)](#), Ελάχιστες προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας όσον αφορά την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (θόρυβος) σε εναρμόνιση με την οδηγία 2003/10/ΕΚ
14. [Π.Δ. 42/2003 \(ΦΕΚ 44/Α` 21.2.2003\)](#), Σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για τη βελτίωση της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων οι οποίοι είναι δυνατόν να εκτεθούν σε κίνδυνο από εκρηκτικές ατμόσφαιρες σε συμμόρφωση με την οδηγία 1999/92/ΕΚ της 16ης Δεκεμβρίου 1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (Ε.Ε. L 23/57/28-1-2000).
15. [Υ.Α. Οικ. 52019/ΔΤΒΝ 1152/2016 \(ΦΕΚ 1426/Β` 20.5.2016\)](#), Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/34/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τις συσκευές και τα συστήματα προστασίας που προορίζονται για χρήση σε εκρήξιμες ατμόσφαιρες (αναδιτύπωση)

16. Νομοθεσία για Πυροπροστασία:

- a. Πυροπροστασία ανά χρήση κτηρίου ή εγκατάστασης
- b. Κανονισμός Πυροπροστασίας Κτιρίων
- c. Πυροσβεστικές διατάξεις



ΑΘΗΝΑ Θειρσίου 6, 104 45

T.: 210 8200100

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 26ης Οκτωβρίου 90, 546 27

T.: 2310 501050

ΙΩΑΝΝΙΝΑ Καπλάνη Ζώη 7, 454 44

T.: 26510 83290

E-mail: info@elinyae.gr • Internet: <http://www.elinyae.gr>

